

СТО ОСЕМДЕСЕТ И ОСМО ЗАСЕДАНИЕ

София, сряда, 31 юли 1991 г.

(Открито в 15 ч. и 15 м.)

Председателствували: заместник-председателят Гиньо Ганев и заместник-председателят Иван Глушков

Секретари: Иван Хараламбиев и Георги Петров

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (звъни): Днес това означава, че цифрата на електронното табло удостоверява кворум. Заседанието се открива.

Проектът за дневен ред ви е раздаден:

1. Първо четене на законопроекта за избиране на народни представители, общински съветници и кметове.

2. Първо четене на законопроекта за организацията и дейността на Висшия съдебен съвет.

3. Проект за програма за законодателната дейност на Великото Народно събрание до 30 август 1991 г.

Той произтича естествено от работата ни през последните дни и вчера включително.

По този проект, съобразно правилника само. Няма оратори. Закъснял, но има един.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми колеги, за трети пореден ден искам да повтора предложението си оградата около Народното събрание да се премести по-близо до сградата. Не е приятно да бъде заграден половината град, тъй като ние няма от кого да се пазим. Обръщам внимание на Бюрото.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Един бърз отговор. Бюрото направи постъпки. Утре ще стане среща с ръководствата на съответните служби и ще говорим за оградата - докъде и каква.

ЖЕКО ЖЕКОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Аз излизам днес дълбоко разтревожен от обсъждането на този закон, който правим, и то във втората му част - за избиране на местни органи.

Вече няколко пъти си подхвърля и аз не мога да разбера защо се отминава един важен въпрос - как ще проведем тези избори? Впрочем някой трябва да даде окончателен отговор как ще проведем тези избори за местни органи - дали върху старото административно деление, или върху ново административно деление.

Искам да заявя тук, че нито мога, нито искам и нито ще гласувам за про-

веждане на местните избори по старото административно деление. И това не е моя приумица, а това е желание на избирателите от община "Родопи". И тъй като говоря и от името на господин Стойчо Донев, те не искат да се провеждат избори по старото административно деление. И имат основание за това. Аз тук няма да изброявам основанията, а те са преди всичко икономически, но искам да кажа, че ако ние произведем изборите по старата система, това ще предизвика затруднения и в много други стопански дейности, например при осъществяване на Закона за кооперациите.

И още нещо. Аз не мога да разбера защо след като тази комисия на господин Трендафилов така упорито се труди и стигна до някакъв резултат дори на ниво общини, ние да не направим административното и териториалното деление. Още повече, че всички депутати по мажоритарни райони са ходили по районите си, уточнени са общините, кое село с кое може да бъде, кое село ще бъде самостоятелно и т.н.

Аз имам чувството, че ние сме прекалено изморени вече и станаме апатични към такива остри и важни въпроси.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА (от място): Вие обсъждате ли правите?

ЖЕКО ЖЕКОВ: Не, свършвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Все пак какво предлагате за дневния ред?

ЖЕКО ЖЕКОВ: Според мен ние имаме три изхода - или да приемем гласуването по старата система и да настроим хората срещу нас, или да се мобилизираме и да направим новото административно и териториално деление, или да си починем и да отложим изборите, което според мен не трябва в никакъв случай да става.

Тъй че предлагам някой, преди да започнем обсъжданията, да стане и ясно и категорично да заяви - можем ли да направим ново административно деление или не можем. И тогава вече всеки да си прави сметката.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Заповядайте, господин Шишков. И нека по-кратко да бъде всичкото това.

ГРИГОР ШИШКОВ: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми госпожи и господа народни представители! Упълномощен съм към дневния ред на Народното събрание да предложа следното, като заедно с това направя и едно мотивирано изявление.

Парламентарната група на Българската социалистическа партия, подкрепена и от Изпълнителното бюро на партията, изразява своето дълбоко безпокойство от икономическата политика на правителството. За нас реформата е спряла, не действа, страната върви към пълна икономическа и социална ка-

тастрофа с всички последици на хаоса, водещ към диктатурата.

И до ден днешен българският парламент и българската общественост не са запознати с намеренията на правителството и по-специално на икономическата група в него, която се изразява в представители на министри от групата на 39-те и на БСП.

Съществува реална опасност от взривяване на тристранното споразумение. Повод за това е както оттеглянето на "Подкрепа" така и писмото на КНСБ до Международния валутен фонд и Световната организация на профсъюзите.

Оскърбеният и унижен през всичките 45 години народ продължава да плаща за всичките икономически злини, а стопанската комунистическа номенклатура, новите спекуланти продължават да се обогатяват, включително и от незаконна приватизация.

Парламентарната група на БСДП обвинява министрите от групата на 39-те и министрите на БСП, че укрепват икономическите позиции на престъпната стопанска номенклатура. (*Ръкопляскания от блока на опозицията*) Над всичко това стои доволната фигура и диригентство на господин Андрей Луков.

Ние сме обезпокоени, че голяма част от хората викат "Осанна" на икономическите палачи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Шишков, деликатно, но с висок глас (*звъни*) - предложение по дневния ред, Ви моля. Първо предложението, после декларацията.

ГРИГОР ШИШКОВ: В България настъпва ерата на див и необуздан капитализъм, който е стратегическа цел на ортодоксалната част на Комунистическата партия.

Ние решително се дистанцираме от икономическата политика на икономическия екип в правителството. (*Единични ръкопляскания в знак на протест*) Във връзка с това настояваме на извънредно заседание на парламента да бъдат изслушани министрите Костов, Пушкарров, Папаризов, Масларова, заместник-министър-председателите Томов и Луджев, да кажат ясно и точно какво е състоянието на страната днес и утре, а не след пет години, и какво е наследството, което ще оставят на следващото правителство.

Настояваме в дневния ред да се гласува извънредно заседание на парламента, което да изслуша министрите и да присъствува и министър-председателят.

Това е предложение към дневния ред, което мотивирам.

И второто ми предложение. Пред нас е списъкът на законодателната програма на правителството.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тя е точка трета - да.

ГРИГОР ШИШКОВ: Ами няма да ставам втори път, господин председателстващ!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: А, ще ставате, разбира се. Моля Ви! И това красноречие нека там да бъде, аз Ви моля! Сигурно имате аргументи във връзка със законите.

ГРИГОР ШИШКОВ: Аз имам конкретни предложения.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тогава ще ги направите! Днес, когато дойде точка трета, разбира се. *(Звъни)*

Аз искам да помоля *(единични ръкопляскания)*, аз не знам на какво се ръкопляска, предлагам да ръкопляскате повече на правилника, отколкото на думите, каквито и да бъдат те.

Имате думата Вие, господин Балабанов.

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Господин председателстващ, не мога да се въздържа от кратка реплика към преждеговорившия. Искам да напомня на господин Шишков, че искането правителството да представи икономическа програма беше издигнато от фракцията на Българската социалистическа партия още през м. февруари и март, но тогава не беше подкрепено от другите политически сили. Днес, в навечерието на изборите, да се говори за програма на правителство, което ще управлява страната още два месеца, е меко казано странно.

И един въпрос, който не ми стана много ясен. Дочух, че се говори за близките отношения между Андрей Луканов и господин Александър Йорданов или господин Стоян Ганев. Не можах да разбера в какъв смисъл и кой на кого е приятел и кой кого поддържа. *(Шум в залата)*

Две думи само по точка трета от дневния ред. Предложената програма за работа, предложеният списък от законопроекти беше обсъден на една сбирка на представители на парламентарните фракции. За съжаление сбирката беше непълна и времето, с което разполагахме, беше доста ограничено. Затова този списък, който е раздален, мисля, че трябва да се разгледа още веднъж от всички парламентарни фракции, вероятно в почивката. И за да спестим време и прения тук в пленарната зала, предлагаме една кратка среща на политическите сили по време на почивката, за да обсъдим и доуточним този списък.

И нещо много странно - защо господин Шишков забрави министрите на БЗНС?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Венцеслав Димитров поиска думата по дневния ред.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: По дневния ред, господа. Беше направено едно предложение от уважавания от мен господин Шишков, депутат от БСДП.

Господа популизмът започна, предизборната кампания е обявена! Групата на 39-те беше обвинена в какви ли не грехове. Искам да подчертая на господин Шишков, на всички присъстващи тук и на всички слушащи заседанието на това Народно събрание, че ние именно за това се обявихме за избори през май, както беше политическото споразумение, защото изборите през май щяха да доведат до ново правителство и правителството щеше с развързани ръце да работи.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Кой му пречи сега?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Сега правителството е блокирано, господа. Не може нищо да направи до м. ноември. И за мен най-голямата трагедия на България ще бъде едно такова правителство, което да излезе с популистки идеи, инспирирани от БСДП. Това е трагедия за България. България тръгва по пътя на редица латиноамерикански страни и нищо няма да може да направи. *(Шум в залата)* Реформата наистина буксува! Виновник за това е БСП. Аз разбирам позицията на БСП, но и позицията на БСДП, на господин Дертлиев вече ми е напълно ясно. *(Шум в залата)*

ГЕОРГИ АВРАМОВ (от място): Господин Ганев, какво е това сега? Какво правим сега?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Да атакува едно правителство, което е вързано.

Предложението за дневния ред е това, което предложи господин Шишков, да не се приеме, да не гласуваме никакви други закони освен избирателния и да отиваме към изборите. Какво значи да обсъждаме законодателната програма? Да си правим илюзии, че нещо можем да направим преди новото правителство? Това е трагедия, господин Воденичаров. Обръщам се към Пирин Воденичаров.

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Какво е това сега? Пропаганда ли е?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Прекратявам. Искам да обърна внимание обаче на българския народ и на присъстващите народни представители, че популизмът започва. И виновен за това е господин Дертлиев. На господин Дертлиев му казах: господин Дертлиев, изборите трябва да са най-късно през юли. Той каза: не, изборите ще бъдат през септември. Ето до какво доведе отлагането на изборите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (звечи): Тишина. Никой да не приближава трибуната!

АТАНАС МОЧУРОВ (приближавайки се към трибуната): Само Венцеслав Димитров може да идва на трибуната, никой друг!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (звечи): Тишина! Моля ви ни-

кой да не настъпва към трибуната. (*Шум в залата*) Не става дума за война! Думата по процедурен въпрос поиска преди всички вас господин Георги Аврамов.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Става много хубаво в тази зала благодарение на господата, които се върнаха. Но все пак ние имаме да вършим работа. Ако искаме наистина да има избори, нека да спазваме правилника. Затова се обръщам към господин Гиньо Ганев. Ако има внесени до 18 ч. снощи предложения за дневния ред, те да бъдат мотивирани и защитени. Ако няма, да се премине към гласуване според правилника.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Същото предложение исках да направя и аз.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще преминем към гласуване. Длъжен съм да кажа, че по надлежния ред до 18 ч. снощи господин Любомир Иванов е подновил в писмен вид своето искане в дневния дневен ред да се разгледа корекцията, предложена от него, в Закона за ползуването на земеделските земи. Аз искам да го помоля, той днес беше на съвещанието във връзка със законодателната програма, мисля, че законопроекът му е намерил място в първата част на тази програма. И ако той е съгласен с това, да не го повдига. Ако не е съгласен, както виждам от вдигнатата му ръка, да дойде да защити предложението си, защото има право на това.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ (Зелена партия): Господин Ганев, аз не искам да повтарям думите, които казах миналия път относно Вашите любезни молби. Мястото на този наистина много малък, но важен законопроект за хората, които засяга, не е в програмата, а в пленарната зала. Съгласно всички правила и регламентации в правилника за действието на Великото Народно събрание.

Аз искам да изразя своето учудване, че той още не е включен. И не само това. Този малък законопроект не е раздален на народните представители. Множество други законопроекти, за които е пределно ясно, че няма да бъдат разгледани от сегашното Народно събрание, които не фигурират в предложената от Бюрото програма за по-нататъшна законодателна дейност, са раздалени, а този законопроект не е раздален на народните представители. Мнозина се интересуват, нямат информация и аз лично обяснявам за какво става дума. Мисля, че този малък законопроект би могъл да мине успоредно с избирателните закони, без да попречи изобщо на тяхното бързо приемане.

Искам да се възползувам от случая, просто съм длъжен да го направя като председател на парламентарната група на Зелената партия ясно да декларирам, че парламентарната група на Зелената партия, както и Зелената партия подкрепят икономическата реформа. Ясно, категорично и с действие подкрепят действията на правителството в тази област и действията на икономичес-

кия екип на Съюза на демократичните сили в правителството. Подкрепят министрите Костов, Пушкарков и Луджев. Не само това, парламентарната група на Зелената партия всячески е съдействувала извън парламента и вътре в парламента със законодателни инициативи на партията за приемането на икономическите закони, бюджета и всичко необходимо за създаването на законодателна основа за реформата и нейното осъществяване. Ние осъждаме пречките, които бяха направени на тази реформа и по върховете, и особено по места, особено от номенклатурата на Българската социалистическа партия. Ние сме убедени, че тази реформа трябва да бъде продължена и след изборите.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: *(от място):* Дневния ред!

СТЕФАН СТОИЛОВ: Стига с тези речи!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, това се казва използване на правилника за странични цели. Това значи.

Има думата господин Дертлиев по дневния ред.

ПЕТЪР ДЕРТЛИЕВ: Благодаря много на г-н Венцеслав Димитров, защото постави въпроса за ужаса, ако в България има социална демокрация. Той би предпочел милионерите да станат милиардери, пък белким остане и за другите. Мога да му кажа, че където има социалдемократия няма гладни хора, господине! А има много страни, където има либерали като Вас, където хората умират от глад! *(Ръкопляскания)* И искам да ви кажа още нещо. Единственият парадокс, който можем да наблюдаваме и който е за "Гипес" - как можеш да бъдеш извън парламента и да имаш министри вътре в правителството? Да не им даваш своята парламентарна подкрепа, да стоиш настрана от парламента в продължение на месеци и заедно с това да казваш - ние имаме наши министри, поддържаме тяхната политика! Това нещо не се поддава даже на елементарна логика, да не говорим за нещо по-високо.

Господа, време е да бъдем открити. Популизъм е да говориш, че си опозиция, когато имаш представители в правителството! Бъдете откровени! Икономическата политика е политиката както на г-н Луканов, така и на, господа от групата от 39-те! Носете отговорността си, господа, и не се пишете опозиция! *(Ръкопляскания)*

ГЕОРГИ АВРАМОВ *(от място):* А, бе, какъв дневен ред е това?!

Има постъпило предложение!...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз не виждам това да е по дневния ред. Сега по дневния ред и ще минаваме към гласуването на процедурното предложение на г-н Георги Аврамов.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господа народни представители! *(Председателстващият призовава към тишина в залата)*

Уважаеми председателю, така, както е предложен дневният ред той всъщност в основната си част е първото четене на законопроекта за избиране на народни представители и общински съветници и първо четене на законопроекта за организацията на Висшия съдебен съвет, в трета точка предлагате програмата за законодателната дейност на Народното събрание до 30 август. Аз предлагам това, което е направено като предложение в програмата на Обикновеното Народно събрание до края, до 30 август, да влезе само първата част, защото вие си представете в първата част... (*Шумът в залата нараства*) Моля, моля! Предлагам да отпадне, защото вие ще гласувате цялата програма и ще кажете...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звни*): Не е вярно. Ние ще гласуваме.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Как така точка от дневния ред? Тези закони, които се предлагат те предполагат няколко месеца работа. Само Законът за административно-териториалното деление на страната предполага разглеждане от няколко дни, Законът за местното самоуправление и местната администрация... Не трябва да се приема тази програма така, както е предложена...

ГЕОРГИ АВРАМОВ (*от място*): Я си отидете на палатките! Ние тук ще приемем законите, които са необходими! И то без вас...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звни многократно*): Аз не зная защо наистина сякаш не четем това, което се предлага. Предлага се точка от дневния ред като проект с едно съдържание. Когато ще обсъдим това - тогава ще кажете мнението си.

Г-н Савов, председател на парламентарна група иска думата и преминаваме към гласуване.

И много моля наистина да не сметнем, че правилникът е вече отменен.

СТЕФАН САВОВ: Уважаеми г-н председател, колеги! Предлагам да завършим с тези прения под дневния ред. Ние виждаме, че имаме броени часове, виждаме колко важни закони трябва да гласуваме, защото те са заложили в Конституцията. Това са законите от първата част. Моля ви се, не можем да продължим по този начин!

Само една забележка. Аз бих искал да запитам г-н Петър Дертлиев като какъв говори - като председател на парламентарната група на парламентарния съюз на СДС или вече този съюз се разпадна? Моля ви се, това питам, защото г-н Петър Дертлиев от тази трибуна нарече правителството на надеждата, докато лично аз бях единственият, който не поздрави това правителство. Да.

СТЕФАН СТОИЛОВ (*от място*): Въл се изяснявайте. Това не е въпрос за

тук...

ГЕОРГИ АВРАМОВ (от място): Това ще си го говорите по радиото и телевизията, когато ще започне предизборната кампания. Това не е за тук. Другаде се изяснявайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Преминаваме към гласуване на направените предложения.

ПЕТЪР ДЕРТЛИЕВ: С три думи отговор на г-н Савов. Освен председател на парламентарната група на Съюза на демократичните сили аз съм председател на Българската социалдемократическа партия. Говоря и като председател на Българската социалдемократическа партия, какъвто съм за Ваше неудоволствие! (Ръкопляскация)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (звъни): Много хора - различни качества. Сега да видим какво да правим.

Първо няколко уточнения по предложените точки от дневния ред. Така, както са формулирани писмено очевидно възражения, които да заслужават да бъдат анализирани, няма. Искам да дам едно обяснение. Моля ви!

Моля да ме чуе г-н Трендафилов. Вчера и той оттук пак по радиосъобщения, а не за залата, настояваше да се раздаде законопроектът за местните органи. Това, което се раздава днес, е закон, който е раздаден на всички вас точно на 16 април. Новото предложение на нов законопроект, видоизменен на този няма още годеи в канцеларията на парламента, за да се даде. Друг път това да не се говори, ви моля, без никакви обяснения! Ще се съберете в комисията, ще си направите предложенията и ще се раздаде.

Второ, раздаден е един ограничен законопроект - за трети път говоря това, за някои изменения в съществуващото административно-териториално деление. Така ли е г-н Трендафилов? Става въпрос за малкия закон.

КРЪСТЮ ТРЕНДАФИЛОВ (от място): Да.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега г-н Жеков повдига другия въпрос в подкрепа на други народни представители. Той иска тук да бъде внесен цялостният Закон за ново административно териториално деление. Нали така?

ЖЕКО ЖЕКОВ (от място): Да!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Този законопроект раздаден ли е? И къде е внесен?

КРЪСТЮ ТРЕНДАФИЛОВ (от място): Внесен е в канцеларията на Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще бъде раздаден, ако е внесен, но повтарям - уточняването, което беше правено, за да има избори на 29

септември доведе до идеята да се внесат само някои корекции в това деление. Нека като дойде този въпрос да се противопоставим, г-н Жеков, да искаме друго, но в рамките на една точка от дневния ред. Дали ме чухте добре? Когато дойде този въпрос ще го разискваме и както парламентът реши.

По същество г-н Балабанов поиска т. 3 да бъде т. 3, но да се види по-късно.

Искането на г-н Любомир Иванов е законопроектът, който носи неговото име - той има впечатление, че той не е раздаден - Бюрото веднага се разпорежда с това, ако не е направено, и ще бъде даден до почивката на народните представители и ние ще преминем към неговото разглеждане щом приемем програмата може би заедно, както казвате Вие, с избирателните закони.

Аз не зная дали г-н Шишков продължава да настоява за друго заседание на парламента, когато да се изслуша работата на правителството във връзка с реформата.

ГРИГОР ШИШКОВ: *(от място):* Настоявам, да!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Първо, едно формално основание - това е предложение, което днес не може да бъде слушано, защото е направено по повод на друг дневен ред и не за днешния ден. Ако г-н Шишков поддържа това свое разбиране, да го напише, да го представи тогава, когато прецени, но до 18 ч. на деня, предхождащ заседанието, когато смята, че е целесъобразно да се сложи на дневен ред. Съгласен ли сте с мен?

ГРИГОР ШИШКОВ *(от място):* Нека в този смисъл да се разбира моето предложение днес.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Като дойде тази точка, ще го разискваме с Вас.

И така - предложението е направено, господа. Моля ви, преминете към гласуване на дневния ред в писмения вид и в поредицата, както е предвидено в текста, който е пред вас. Гласувайте, ви моля!

256 са гласували в подкрепа на този дневен ред, 3 са против, 4 - въздържа-ли се.

1. Първо четене на законопроекта за избиране на народни представители, общински съветници и кметове.

2. Първо четене на законопроекта за организацията и дейността на Висшия съдебен съвет.

3. Проект за Програма за законодателната дейност на Великото Народно събрание до 30 август 1991 г.

Преминаваме по същество.

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗБИРАНЕ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ, ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ И КМЕТОВЕ

Продължаване на разискванията. Думата има народният представител Стоян Михайлов.

СТОЯН МИХАЙЛОВ: Г-н председателствуващ, драги колеги! Известно ми е, че по силата на споразумение на политическите сили в проекта за Избирателния закон е възприета пропорционалната система за провеждане на парламентарните избори. Въпреки това искам да кажа своето мнение по този въпрос и да се опитам да обоснова едно по-друго разбиране.

Ако вземем мажоритарната и пропорционалната система поотделно, ние ще установим не само техни положителни качества, но и техни съществени недостатъци. Например мажоритарната система установява по-пряка връзка между кандидата за народен представител и избирателите и по този начин извежда на по-преден план личните качества на народния представител. Практиката показва, че в мажоритарните райони част от избирателите гласуваха за определени депутати по силата на личните им качества, а не по силата на тяхната партийна ориентация.

Същевременно мажоритарната система води до загубване на гласовете на ония партии в мажоритарните райони, чийто кандидати не са спечелили изборите в съответния мажоритарен район. Този съществен недостатък на мажоритарната система, която от друга страна обаче има също редица съществени недостатъци.

При пропорционалната система партийните ръководства придобиват прекалено голяма власт да определят кандидатите, да подреждат, да ги аранжират в избирателните листи. Освен това в една избирателна листа в даден пропорционален избирателен район, в която например участвуват 8 или 10 души може да има няколко души, които избирателят приема и няколко души, които избирателят не приема. Но по силата на партийната си ориентация той е длъжен да гласува и за тези, които не приема. Тук е изключена възможността за диференциран подход при гласуването по отношение на отделните кандидати за народни представители.

Освен това пропорционалната система фактически изолира безпартийните от участие в изборите. Ето защо аз предлагам, въпреки споразумението на политическите сили, още веднъж да помислим за едно съчетание на двете избирателни системи в бъдещите парламентарни избори. Мисля, че опитът от миналата година при провеждането на изборите за Велико Народно събрание в това отношение се оказа сполучлив. И не виждам основание да се отказваме от този опит.

Изобщо в силните влечения към пропорционалната система аз получавам усещането за известна боязън, за известен страх на определени кандидати за

народни представители да влязат в контакт с избирателите. Същото нещо го виждаме и в текста на чл. 41, ал. 1 от проекта за Избирателен закон, в който се предвижда, че всеки кандидат може да бъде регистриран в 2 избирателни района.

Двама колеги вече се изказаха против тази постановка в Избирателния закон. Аз се присъединявам към тях и искам да добавя аргумента, че в случая една такава постановка не би била демократична. Защото, според мен, тя цели преди всичко да гарантира на всяка цена избирането на определени лица в Народното събрание - чрез включването им в две районни избирателни листи и в централната избирателна листа. А в това отношение същевременно се получава неравноправие между кандидатите, които участват в пропорционалните листи, от една страна, и независимите кандидати, които могат да се регистрират само в един избирателен район. Една несправедливост, която не би трябвало да остане.

Във връзка с това и по повод на чл. 41, ал. 5 смятам, че трябва да се уточнят текстовете, които се отнасят до издигането на кандидатурите на независимите кандидати. Защото тук възникват редица въпроси - как ще се обединяват те в коалиция и дали това по принцип е възможно? И второ, как ще се подреждат те в избирателната листа? А това има съществено значение за избирането или неизбирането на един или друг кандидат. Така че този текст, който, както каза г-н Джеров, е българският принос в усъвършенствването на пропорционалната система, трябва допълнително да се уточни, да се конкретизира, за да работи ефективно в бъдещите избори.

Искам да обърна внимание на чл. 12, който се отнася до избирателните списъци. Това е един от възловите проблеми на подготовката на избирателната кампания. Тук възниква един такъв въпрос, например. Ще се преномерират ли избирателните списъци след поправки? Ако не, неизбежно и в следващите избори ще се появят избиратели-фантоми, за които става дума напоследък в печата. Този въпрос предварително трябва да се изясни, за да се предотврати възможността за спекулиране с подобни несъответствия, които неизбежно ще възникват между броя на хората, включени в избирателните списъци и реалния брой на избирателите.

Аз лично бих предпочел азбучния ред на подреждане на лицата, на избирателите в избирателните списъци, а не по адреси, защото азбучният ред е много по-практичен, дава възможност за бързи справки. И не смятам, че подреждането на избирателите по адреси в това отношение създава някакви особени предимства.

Искам да предложа да се включи текст за осъществяването на определен

контрол върху пълнотата и точността на избирателните списъци и ще спести много главоболия след това.

Освен това във връзка с чл. 33, ал. 2, който е посветен на работата на избирателните комисии, искам да се спра на следния въпрос: решенията на избирателните комисии, засягащи въпроси за точността на гласуването, според мен би трябвало да се вземат с общо съгласие. Ако има различия - да се предвиди намеса на по-висша инстанция за обективно и окончателно изясняване на случая, който да се отбележи в протокола, за да се предотвратят всякакви възможности за спекула с особените мнения и различията между членовете на избирателната комисия.

Във връзка с чл. 56, ал. 5 предлагам да се предвиди текст, че не само в агитационните материали, но и в устните предизборни изказвания не трябва да се обиждат и уязвяват конкурентите. Нека предизборната борба бъде борба на идеи, на политически платформи, а не борба срещу личните качества на конкурента.

Освен това съмнявам се, че ще има физическа възможност, имам предвид времето, при избирането на кмет първия път, при второто гласуване да се допусне издигането на нови кандидати и партийни листи. Но какво време е необходимо, за да стане това в един нормален порядък? Аз мисля, че този въпрос подлежи на допълнително разглеждане и уточняване.

Освен това предлагам за издигането на общинските съветници да бъдат достатъчни 300 гласа, а не 500 гласа, както се предвижда в Избирателния закон - чл. 51, ал. 1, т. 2. Мисля, че за общински съветници 500 гласа са много, 300 гласа са достатъчни. И предлагам това число да се замени.

Освен това, по чл. 75, ал. 6, която се отнася до съставянето на документацията от секционните комисии за проведените избори, предлагам при неподписване на протокола от даден член от Избирателната комисия да се отбележи не само фактът на неподписването, а и защо не е подписан и защо е неоснователно неподписването. А това може да стане от председателя на комисията, съобразно становището на мнозинството на членовете на комисията. По този начин също се премахват възможности за спекула относно точността на изборите.

Искам също да поставя един въпрос, който ми се струва, че досега беше заобикалян. Известно е, че Президентът на Републиката издаде указ за насрочване на парламентарните и местните избори на 29 септември. Но на всички нас ни е ясно, че тези избори вече не могат да станат на 29 септември, тъй като срокът от 60 дни, 2 месеца преди изборите за обявяване на избирателната кампания - този срок вече тече от 29 юли, т.е. от понеделник. Имаме 2 дена за-

къснение. Законът ние колкото и бързо да го обсъдим и да го приемем, във всеки случай това ще отнеме още няколко дена.

Така че става невъзможно да се проведат изборите на 29 септември.

Има разбира се една друга възможност - да се съкрати двумесечният срок в Избирателния закон и периодът на избирателната кампания да се направи не 2 месеца, а да бъде по-малък от 2 месеца. Но според мен това не би било целесъобразно, защото дейностите по подготовката на изборите са изключително сложни, изключително деликатни и те трябва да протекат на много високо ниво. Тук не са допустими никакви съществени неточности и в избирателните списъци, и във формирането в състава на различните избирателни комисии на различни нива и т.н.

Тези избори ще бъдат обект на остра политическа борба между отделните политически сили, между отделните политически партии и коалиции. И най-малките неточности, които ние предварително ще заложим с някои несъвършенства на Избирателния закон или някои недоизпитвания на дейностите, които трябва да се извършат по време на избирателната кампания, ще дадат възможност на ония политически партии и сили, които няма да наберат достатъчно гласове, според тях, и съответно няма да бъдат представени в Народното събрание с достатъчно брой депутати, да говорят за манипулиране и фалсификация на изборите.

И тази възможност трябва да се сведе до минимум. А ако може, изобщо да се предотврати с един колкото се може по-добър избирателен закон и колкото се може по-добро извършване на съответните дейности в избирателната кампания.

Освен това едно отлагане на изборите може да предотврати изкуственото напрежение, което неизбежно ще настъпи. Разбира се, Конституцията в това отношение слага ограничения, но Конституцията ни дава възможност в своите заключителни разпоредби да отложим изборите с две седмици - един срок, който според мен, ако ние работим конструктивно и делово оттук нататък, ни дава възможност да приемем Избирателния закон и да се осигури едно нормално протичане на предизборната подготовка.

Във връзка с това аз предлагам да се внесат за обсъждане в Народното събрание трите закона - за административно-териториалното деление. Аз съм съгласен с колегата Жеков, че би трябвало върху основата на новата административно-териториална структура да се проведат изборите за местна власт. Законът за местното самоуправление, който ни беше представен току-що, и Избирателният закон за Народно събрание и за местни органи на властта. И докато тези три закона не се приемат, Народното събрание да не се занимава с ни-

какви други закони и с никакви други въпроси, за да може да се вмести в Закона за изборите съобразно заключителните разпоредби на Конституцията.

Мисля, че ние сме изправени пред един изключително отговорен момент. Нашият народ досега прояви една голяма мъдрост в прехода от лично тоталитарна власт към демократична система на управление. Мисля, че този процес трябва да продължи, за да може нашата страна да се окаже един стабилизиращ фактор на Балканите и да се създадат необходимите предпоставки за правилно решение и на останалите социални проблеми, особено на икономическите проблеми в бъдещото ни развитие.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата за реплика господин Владимир Сотиров.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Аз съм се записал за изказване, но тук искам само с едно изречение да отправя една реплика към господин Стоян Михайлов и да кажа, че и аз със същия жар бих защитавал явяването на независими кандидати по мажоритарна система, ако политическите сили поемат предварително ангажимента да не издигат кандидати там, където аз съм се издигнал. Така както беше в случая с БСП в Ботевградския район. Апропо аз очаквам и Росен Карадимов да защитава същата система, при условие, че големите сили не издигат кандидатури там, където е той.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ненко Темелков има думата.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Ще бъде малко по-остър в изразите, ще ме извинят колегите депутати. Но предлагам законът да се казва не закон за избиране, а закон за назначаване на народни представители, тъй като това, което и господин Стоян Михайлов сподели преди малко, фактът, че всеки един от депутатите има право да се кандидатира в две листи и в една централна, според мен едва ли не този закон си го правим за самите себе си само и само някои от сегашните депутати да бъдат непременно избрани в следващото обикновено Народно събрание. Какво значи примерно един депутат да се кандидатира в Силистра и в Кърджали? Какво значи един депутат да бъде избран в централна листа и той да няма никаква връзка с избирателите си от даден регион? Периодът на следващото Народно събрание е 4 години и той няма да носи никаква отговорност пред нито един избирател, няма да носи никаква отговорност за развитието на нито един регион, нито едно селище.

Ето защо аз категорично възразявам срещу това да има право в две листи и считам, че бихме могли да преоценим и наличието на централни избирателни листи.

На следващо място, аз си мисля, че ние имаме моралното задължение да

спестим на бъдещото Народно събрание срама, който брахме тук. Ето защо предлагам в чл. 3, ал. 3 да има задължително попълване на декларация на кандидатите за народни представители и кметове за това, че не са служили на тайна полиция преди девети и след девети септември и че нямат криминални прояви. Това ще даде един по-различен нравствен облик на следващото Народно събрание, от една страна, и от друга - няма да позволи на никакви тъмни сили, бих ги нарекъл, да влияят на длъжностни лица, каквито са народните представители и кметовете в селището.

Третият проблем, на който искам да се спра, това е проблемът за контрола на честността и демократичността при провеждане на изборите. Защото прекалено много се спекулира с този проблем. Снощи по телевизията се каза, че имало и села, които са били записани, несъществуващи в списъците. Е, разбира се, не се каза кои села. Предлагам в закона изрично да запишем организациите, които имат право да контролират честността на изборите, а това са регистрираните за целта организации. Такива има две - Организацията за честни избори и Гражданското движение за свободни и демократични избори. В никакъв случай не приемам синдикати да контролират честността на изборите. Ще изложа аргументите си в подкрепа на своята теза. Първо, защото би могло да поиска и синдикатът на Министерството на вътрешните работи да контролира изборите, а защо не и танковата бригада от Горна баня? Би могла и легия "Раковски" също. Освен това за всички е ясно, че КТ "Подкрепа" чрез гражданските комитети на Националното движение СДС ще участва в изборите, макар и според мен, меко казано, незаконно. Получава се така, че играчът във футболния мач е и съдия на мача. Нека синдикатите да поемат ангажимента, който те имат, за запазването на социалния мир и синдикалната и социалната защита на трудещите се.

Предлагам към чл. 44 да помислим, тъй като все пак има местни партии с местно значение, дали не би могло в местните избори една партия да прави коалиции с различни местни партии само за регионалните листи.

Безспорна за мен е необходимостта независими кандидати да участвуват в изборите, като подкрепям предложението 2000 души с подписите си да удостоверяват желанието да участва съответният независим кандидат в изборите, а не както беше миналата година 500 подписа след това получиха по-малко и от 300 гласа. И тук за мен е и връзката с финансирането на кандидатите. Оказа се миналата година, че участието в изборите за Велико Народно събрание е доста изгоден бизнес за някои. Регистрираха се партии - фантоми, регистрираха се кандидати, само и само за да си получат 2000-те хиляди лева от бюджета на държавата.

Ето защо подкрепям финансирането да става след отчитане резултатите на изборите съобразно с представянето в изборите.

Един от проблемите, с който също дълго беше спекулирано, това е дали да има паралелно преброяване от различни социологически институти. И вчера тук господин Йордан Василев спомена синдрома ИНФАС. Аз мисля, че никой не може да забрани на нито една политическа партия или коалиция да прави паралелно за себе си преброяване. Въпросът обаче е, поучени от горчивия опит, който имаме миналата година, да не включим в този закон една забрана за публично оповестяване на резултатите от всеки друг институт до публикуване на резултатите от Централната изборителна комисия. Това би спестило много и на обществото, и на отделните политически партии.

Предлагам в закона да включим и един текст, който ще гарантира работните места на бъдещите депутати в държавните фирми, в държавните органи и организации, защото все пак не би било добре ние да обречем бъдещите депутати на безработица след 4 години. Мисля, че това предложение е справедливо.

И накрая, подкрепям това, което господин Стоян Михайлов каза. Може би трудно законодателно ще се уреди въпросът за една толерантна борба, за една борба на идеи. Всеки от нас вероятно е изпитал върху гърба си това, което стана на миналите избори. Нека обаче тези избори ги направим не по балкански маниер.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има народният представител Леда Милева.

ЛЕДА МИЛЕВА: Господин председател, уважаеми колеги! Задача на днешното обсъждане е да преценим по принцип дали предложеният законопроект отговаря на общоприетите в страните с либерална демокрация стандарти на изборителното право. Дали той ще позволи на българския изборител да упражни свободно своето основно политическо право да избира и да бъде избран.

Като оценявам резултатите от продължителните политически консултации, както и труда на експертите, изготвили намиращия се пред нас текст, бих искала да насоча вашето внимание към някои моменти, които смятам за важни въз основа на лични и на мои колеги наблюдения по време на миналогодишните избори.

Първо, още от пръв прочит прави впечатление, че разпоредбите на проекта не винаги са достатъчно конкретни и не винаги регламентират детайлно материята, към която са насочени.

Разбира се, ние можем да ги приемем и в този вид, но така бихме възпро-

извели ситуацията, предхождаща миналите избори, а именно Централната избирателна комисия да тълкува непрекъснато закона, като изяснява точния му смисъл, както и да запълва празнотите в него. Така по същество миналата година Централната избирателна комисия законодателствуваше.

Смятам, че това не бива да се повтаря. Ще посоча най-фрапиращия пример. Текстът на чл. 79 и следващите е прекалено общ, а се отнася до изключително важната материя за определяне на изборния резултат. Приложението към чл. 79, ал. 1 по същество е непрецизно и има характер само на един постоянен пример. Той обаче не изяснява добре методиката на изчисленията и очевидно това би затруднило Централната избирателна комисия и ще доведе до необходимост от последващо доразвиване на съдържанието на този текст.

Второ, на всички е добре известна изключително ползната дейност, която осъществиха на миналогодишните избори сдружението Гражданска инициатива за свободни и демократични избори и българското Сдружение за честни избори. Техните членове се ползуваха със статут на гости и осъществиха широк обществен контрол върху избирателния процес. Дейността им, както и дейността на чуждестранните гости, бе регламентирана от Централната избирателна комисия въз основа на три текста от Закона за избиране на Велико Народно събрание - чл. 54, чл. 62, чл. 69, ал. 3, макар тези разпоредби да не я изпълномаваха за това.

Настоящият проект отива по-далеч, като в чл. 34, ал. 1, точка 9 дава право на Централната избирателна комисия да определя реда и условията за участие на наблюдатели от страната и чужбина в изборите и да ги снабдява със съответните документи. Трудно би могло да се възприеме едно такова разрешение. Предлагам тази материя, предвид особено й значимост за гарантиране на свободата и демократичността на изборите, да бъде уредена в закона в отделна глава, като бъдат уточнени различните категории наблюдатели или гости и техните права и задължения.

Трето, твърде оскъдна е регламентацията на предизборната кампания. Резултатът от контрола, упражнен от посочените по-горе сдружения, показва, че най-много нарушения бяха допуснати именно в тази фаза на избирателния процес. Предлаганият проект отново повтаря голяма част от разпоредбите на Закона за избиране на Велико Народно събрание. Затова не трябва да се учудваме, ако бъде повторена в известна степен и картината от миналогодишните избори. Според мен е необходима детайлна уредба на въпросите с финансирането на предизборната кампания, средствата и начините, по които тя да се провежда.

Особено внимание трябва да се обърне на предизборната кампания по

Българската телевизия и Българското радио. Специални текстове трябва да определят реда на достъп на политическите партии и кандидатите за народни представители до екрана и до националния ефир, времето, което ще се отделя за обръщения, декларации, предизборни платформи, както и начинът на отразяване на предизборната кампания на отделните политически партии.

И най-после, четвърто, от особена важност е бъдещият Избирателен закон да определи опростен ред за гласуване и отчитане на подадените гласове. Тук празноти и двусмислици не бива да се допускат. Точното съблюдаване на този ред от избирателите, членовете на секционните избирателни комисии, застъпниците на кандидатите, представителите на политическите партии и наблюдателите е гаранция, че резултатите от изборите ще съответствуват на изразената от избирателите воля.

В заключение бих искала да изразя надеждата, че Народното събрание след дебатите и необходимата доработка ще може да приеме един добър, демократичен закон, по който да се произведат предстоящите избори.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩИ ИВАН ГЛУШКОВ: Александър Йорданов има думата. Да се готви Петър Марков.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа народни представители! Изборите са винаги и празник, и изпитание за демокрацията. Аз съм съгласен с всички, които се изказаха преди мен и обърнаха внимание главно върху законата, но така също и моралната страна на тези избори.

Аз винаги съм защитавал мажоритарната система. Днес очевидно става излишна нейната защита, тъй като този проект за закон е резултат все пак на едно предварително, очевидно, обсъждане от политическите сили и едно предварително обсъждане от ръководителите на парламентарните фракции. Защитата обаче мажоритарната система, искам да обърна внимание и на нещо друго, което тук споменаха някои от говорещите преди мен.

Напълно съм съгласен, че не е редно, не е юридически обосновано, а в определен смисъл допира и до морала на кандидатите и на политическите партии, които ги издигат, това издигане на кандидати от партии в два избирателни многомандатни района и същевременно включването им в национална листа.

Напълно приемам всичко, което беше казано с примера Кърджали и Силистра. Искам дори да допълня. Тъй като тези избори се осъществяват в процес на преход наистина, който е започнал и продължава, съвсем логично и естествено е поне от морална гледна точка народните представители от това Народно събрание, които отново смятат да се кандидатира за народни предста-

вители или ще бъдат издигнати от техните партии и организации, да се кандидират в същите изборителни райони, в които се кандидатираха и на миналите избори, от същите места, от които те бяха през цялата тази година народни представители. Това е едно своеобразно, бих казал, продължение на мандата, ако отново бъдат избрани, една повторна връзка с хората от този район. Защото, ще се съгласите, не е редно миналата година да си бил народен представител в Бургас, а сега да станеш народен представител в Кюстендил, примерно. В този смисъл българският човек, българските граждани в този труден период на преход трябва просто да свикнат да познават, да контактуват непрестанно с народния представител и да си знаят, че това е техният народен представител.

Искам да обърна внимание също така на някои конкретни членове и алинеи в закона.

На първо място споделям напълно предложението за чл. 3 за една нова алинея, свързана с евентуално декларация за служители - агенти на български и чужди тайни служби.

Обръщам внимание също така върху чл. 9, който може би трябва да се допълни с текст, че "основа за съставяне на изборителните списъци е предварително подадена в кметството и подписана от гласоподавателите декларация за гласуване с определени данни". По този начин ще може да се гарантира максимална достоверност на изборителния списък, нещо, което невинаги може да стане чрез системата есграон.

Ключов момент в Изборителния закон очевидно е член 11 за начина на гласоподаване на българските граждани в чужбина. Без да се впускам в подробности очевидно е, че този проблем има не само вътрешно национално значение с оглед интересите и политически, и демократични вътре в страната, но той би имал и един международен отзвук, тъй като за никого не е тайна, че през последната година, а и преди това българската колония в чужбина, българските граждани в чужбина са вече тревожно много и ние трябва да покажем наистина на световната общественост, че българската демокрация може да предложи един максимално благоприятен, улесняващ българския гражданин в чужбина начин на гласоподаване.

Вглеждайки се в текста на алинея 12 и аз застъпвам становището, че изборителните списъци трябва да бъдат по варианта - адреси, а не по азбучен ред. Това ще позволи, очевидно е, те да бъдат по-точни и нещо повече - хората взаимно да се контролират в дадена област - тука ли живеят, не живеят ли, кои са техните съседи и т.н.

Основен момент очевидно представлява член 21. Там е необходимо да се добави една нова, може би, алинея. Тя трябва да е в смисъл, че Централната

избирателна комисия трябва да определи очаквания брой на мандатите на всеки избирателен район най-късно 50 дни преди изборния ден, но окончателният им брой - най-късно три дни преди деня на изборите в зависимост от окончателния брой на регистрираните избиратели в общинските съвети и кметства. Могат да се изтъкнат много мотиви. Главният е този, който тревожи някой - с право или не - наречен манипулиране евентуално с броя на избирателите. *(Редът в залата е нарушен от спор на група-депутати от Съюза на демократичните сили)*

Аз много моля за тишина в залата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви! Моля ви влясно в залата - господин Огойски, седнете си на мястото! Господин Марков, ако обичате диалога с господин Огойски да го завършите навън.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Технически възможности за това има и те много лесно могат да бъдат намерени.

В член 33 трябва да се добави и следният текст: "И партийни ръководители на всички организационни нива", а с други думи става дума за това, че кметове, членове на временни изпълнителни комитети, служещи във Въоръжените сили не могат да бъдат членове на избирателни комисии. Аз предлагам в текста да влязат думите: "и партийни ръководители на всички организационни нива". Ясно е защо - за да не могат ръководители на партиите, които участват в изборите, евентуално да бъдат членове на избирателните комисии. И то ръководители.

По член 34. Струва ми се, че в член 34, ал. 1, точка 3 трябва да се допълни с едно второ изречение, което приблизително трябва да гласи следното: "Никоя партия или коалиция няма право да използва и регистрира цвят на бюлетина, използвана от друга партия или коалиция, представена във Великото Народно събрание." Ясно какви са също мотивите - улесняване на избирателите.

Член 56 трябва да привлече също така нашето внимание. Там става дума за агитационни материали с неморално съдържание, за материали, пакърняващи доброто име и чест на кандидата. Текстът е много неясно формулиран и има опасност предизборната кампания да се превърне в едно непрестанно обяснение кое действие, кои думи и кои отношения, изразени чрез пресата, медиите и т.н. са морални и кои са неморални. И ще отидем до парадоксални спорове дали една карикатура е нещо морално или неморално, дали един популистски лозунг в този момент, в който се намира нашата страна е морален или неморален и т.н. Аз съм го казвал това нещо, че ако се появи например лозунг: "Хляб и работа за всички!" в предизборната борба аз съсем естествено пък ще добавя: "Хляб, работа и жилища за всички!" След това някой друг ще добави

нещо друго и кампанията ще се изрази в демагогия. Струва ми се, че по този начин се накръпява именно моралът на демокрацията, ако мога така да се изразя.

Ориентирайки се към привършване искам да обърна внимание на този член 64, ал. 4 за химическата индикация и отметката в паспорта. Няма да се връщам на всичко, което миналата година се каза по този въпрос. Ненужно е да се тревожат хората. Трябва да имаме тази гаранция, уважаеми колеги, за честността на изборите, защото просто опитът от миналата година ни научи, че по-добре е след изборите да няма първи, да няма напрежение, да няма взаимни нападки и непризнаване на изборите, след това само два или три дни признаването им и т.н., и т.н. А сега една година след изборния ден на миналата година отново се възразят твърденията, че изборите не са били честни, че имало фантоми - съществуващи и несъществуващи селища. За да не се случи всичко това нека да приемем този знак (*сочи палеца си*) още повече, че за някои той е хубав знак. Той, бих казал, е изборен знак, но за съжаление трябва да принудим този знак в изборния ден да направи така (*сочи с палеца си надолу, иска да подсказже, че това е знакът, който са давали римските тълпи при гладиаторските борби. Този знак означава още "смърт"*) Тоест, палецът да сложи един отпечатък... (*Оживление в залата*)

Привършвайки искам да кажа - нека, ако може да се възприемат много добре и сериозно моите думи, да направим всичко възможно в тези обсъждания да вървим по конкретните алинеи, за да улесним работата и на Законодателната комисия и да придвижим по-бързо проекта до гласуване. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви. Искате реплика. Добре. Имате думата.

ЕМИЛИЯ ТОМОВА: Моята реплика не е критикуваща изказването на господин Йорданов, по-скоро подкрепяща. Знаем, че на изборите трябва да гласуваме два пъти - за местни органи на власт и за парламент. Затова предлагам знаците, с които ще удостоверяваме, че сме гласували, да са първият и вторият пръст на ръката, т.е. - показалецът и средният - така пак добре ще стане. (*Показва символичния знак на Съюза на демократичните сили - два издигнати пръста, само че обърнати надолу*) (*Оживление в залата, откъслечни ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Петър Марков има думата.

ПЕТЪР МАРКОВ: Благодаря Ви, господин председателствуваш!

Петър Марков, избран със синята бюлетина от бившия Видински окръг. (*Председателствуваният призовава към тишина в залата*)

Изказването ми по законопроекта ще върви по хронологията на закона. Не са систематизирани нещата в друг ред, въпреки че според мен би било по-редно. Както знаем всички - постигна се политическо съгласие за пропорционална избирателна система, въпреки че групата на 39-те, първоначално наречена, а сега групата, която единствено представлява Координационния съвет на Съюза на демократичните сили, т.е. Парламентарният съюз на СДС възприема в името на социалния мир и се присъединява към общата воля на политическите сили за пропорционална избирателна система, което още повече може да се приеме като демократично от гледна точка на това, че в тази система гласовете се разпределят тъкмо пропорционално. Мандатите се разпределят тъкмо пропорционално на подадените гласове, което гарантира, че нито една партия спечелила примерно 47 процента от гласовете ще има 52 процента от мандатите в Народното събрание.

Радвам се и подкрепям това, че този пропорционален принцип е доведен и що се касае до местните избори, но тук възниква въпросът как да бъдат избирани кметовете, като този въпрос, според мен, трябва да бъде разделен на две: председателите на изпълнителните комитети трябва да се избират непряко от съветниците, а кметовете да бъдат избирани пряко. Това е разбираемо. Няма да разширявам мотивите, само ще спомена, че в едно село е много трудно да се предложи друга система. Те се познават там съвсем добре хората и ще възприемат най-добре това. Другото ще наложи изпълнителният орган на общината да назначава кметовете. Може би пак така пропорционално на спечелените гласове в общината и това ще доведе до всевъзможни колизии. Мисля, че пропорционалната система има смисъл и това е доказано в западните европейски демокрации, когато има бариера, която е приета между 4 и 5 процента. Няма да мотивирам това, то е добре известно на всички, които имат представа от парламентарен живот.

Що се отнася до това кои български граждани имат право да гласуват, аз мисля, че въпросът се извежда от това, че те са български граждани и че не може никой да бъде ограничен в това негово право, независимо дали се намира на територията на страната или не. Тоест българите, временно или постоянно пребиваващи в чужбина трябва да могат да упражнят правото си на глас като техниката за това оставям на други да решат.

В чл. 44 е казано, че се допуска регистриране на коалиции между партии и независими депутати. Намирам това за съвсем неправилно, противоречащо на всякаква логика, защото то смесва няколко неща. Коалиции се правят между юридически личности и не би могло да се направи коалиция между юридическа личност и определено физическо лице. Аз намирам в този член една

уловка за избиране на независими депутати от калибъра на моя колега Велко Вълканов. Още повече, че тази материя е добре уредена в чл. 41, ал. 2 за независимите кандидати и съответно ал. 5. Поддържам тази редакция и мисля, че чл. 44 не може да допусне това, което току-що прочетох.

И като стана въпрос за независими кандидати искам да обърна внимание на уважаемите от мен колеги, че в тази страна има институции, които ние департизирахме или деполизитизирахме и т.н. Тук може би в този закон трябва да се предвиди - прокурори, съдии, военнослужещи, офицери в Министерството на вътрешните работи, ако имат желание да се занимават с политика, нека да бъдат издигнати като независими кандидати и да не смесват националната сигурност, националните интереси с партийните интереси и да влизат в партийни листи, както миналата година господин Джуров.

По въпроса за избирателните райони - предлагат се да са 31, като се следва някаква логика за дължината на листите. Това не е много перфектно тълкуване, но ако се възприеме, то може би в такъв случай по-добре трябва да се помисли да се сметне най-вече дали София не трябва да бъде разделена на 5, Пловдив на 3, а Варна на 2. Направил съм си труда да видя в статистическия годишник какви са жителите на тези градове. Но по принцип ми се струва, че може да си помисли въобще дали трябва да има такова разделение. Но ако има то това не е перфектно във всички случаи.

За химическата индикация - да. Още повече, че на всяка една среща с избиратели, подкрепящи СДС, настояването е да има индикация. Аз съм длъжен да гласувам по този начин - за химическа индикация.

В чл. 23 броят на съветниците, които се избират се определя от Централната избирателна комисия по предложение на Министерския съвет при следните норми на представителство - стр. 7 има една таблица. Искам да ви кажа, че тази таблица така е направена, че тя не отразява и моментното състояние на нещата в страната. Тъй като съм се занимавал с финансиране на общините преди години, сега си направих труда да видя какво точно е станало. Искам да ви кажа, че община до 1000 жители в Република България въобще няма. И тази хипотеза, която съществува тук, е смешна. И да ви кажа още нещо - че и общината до 2000 жители не съществува в България. Има 11 общини, които са до 5000 жители и 4 общини, за голямо мое съжаление, се намират на територията, където съм избран - бившия Видински окръг. Който разбира от така да се каже "партийно-политическа география" знае защо е така. А Макреш е може би най-малкото село от 834 жители, което е център на община. Вие ще се досетите сами защо.

Действително трябва да се помисли за ново административно-територи-

ално деление на страната, но не сега. Казвам не сега е моментът за това.

Ние приехме едно решение, когато не можахме да стигнем до разглеждане на доклада за досиетата. Това, което казаха преди малко моите колеги - да се подпишат декларации, считам за недостатъчно. В решението беше записано, че при, не мога да цитирам точно, особени случаи, свързани с националния интерес досиетата могат да бъдат отворени, така да се каже. В този смисъл в закона да се предвиди, настоявам за това, възможност партии и коалиции, които са издигнали кандидати да имат достъп до досиетата на собствените, издигнати от тях кандидати. Аз искам да се срещам и здрависвам с мои колеги, дай Боже в следващия парламент, в които не се съмнявам въобще.

Централна листа и възможност за две избирателни листи - естествено приемам това, което казаха и колегите, че не трябва да има възможност за три листи, в които да бъде вписван един кандидат. Но трябва да бъде решен въпросът и за централната листа в съотношение към районната. Тоест да се предвиди още в закона, че ако си избран в районната ти се освобождава мястото в централната, а не Централната избирателна комисия да тълкува по-нататък с противоречиви някои, както на миналите избори, свои тълкувания.

Имаше повдигнат въпрос по чл. 43, ал. 3 от колеги. Това е същото, за което говорих.

Член 43, ал. 5 обаче ми се вижда много интересна. "Една кандидатска листа може да съдържа неограничен брой имена на кандидати". Според мен това е опасно във връзка с другото изискване на закона, че за един кандидат могат да бъдат похарчени най-много 50 000 лева. Аз мисля, че има една богата партия, която може да запише около 500 кандидата и тогава да умножим по 50 000 лева и да направи една щедра и богата предизборна кампания. Затова листата трябва да бъде намалена до реално възможния брой за спечелване на гласовете, т.е. четири мандата има в района, значи четири кандидата трябва да съдържа листата. И друго, което искам да кажа, тези 50 000 лева за кандидат ми се виждат много. Още повече ми се струва, че не беше точно уточнено за какъв кандидат става въпрос - за народен представител или друг. Нека това да бъде 20 000 лева и мисля, че ще бъде достатъчно.

Член 89 касае административните глоби, когато се наруши Законът за изборите и не представлява престъпление нарушението. Мисля, че те са занижени. Дадени са 100 - 1000 лева. Предлагам да станат 500 - 2000 лева, или каквато и да е друга сума, но значително по-висока от 100 лева долна граница - за нарушение на Закона за изборите.

Синдикатите по чл. 52, ал. 3 не могат да извършват агитация. Дали това е правилно или не - на вниманието на Законодателната комисия. Но аз не виж-

дам никакви мотиви да не се уважи желанието на синдикатите да бъдат гаран-ти на изборите, каквото желание изяви Конфедерацията на труда "Подкрепа". Има реални критерии и общественият контрол трябва да съществува. Има реални критерии кои организации могат да го осъществяват.

Според мен, като пример казвам, че това може да бъде дали имат национална структура, дали имат обществен престиж и дали са законни. И това е достатъчно.

Предлагам в закона да има хипотеза изборите да се контролират, наблюдават, или както искате го формулирайте, от обществени организации. Аз в момента говоря конкретно за Конфедерацията на труда "Подкрепа".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩИ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата за реплика има господин Стоянов.

СТЕФАН СТОЯНОВ: Искам да направя едно процедурно предложение. Тъй като време до изборите много нямаме, ще помоля уважаемия господин председател, всеки народен представител, който се изправя тук пред нас да заявява предварително дали е направил съответните си предложения пред комисията. Защото сме свидетели на това, как народни представители, неучастващи в работата на комисията, ненаправили там навреме своите предложения, тук се занимават с една демагогия. И вчера, и днес имаше явна проява на абсолютно неразбиране на това, което е вложено вътре в закона. Това е първото. И предлагам на такива народни представители да се дава по-малко време за излагане на тезата. Те би трябвало тази своя теза да изложат първо в комисията. Иначе това е път към проваляне датата на изборите.

Второ нещо, което искам да кажа, преди време бяхме свикнали някои да говорят от името на народа, а сега вече сме свидетели как някои говорят от името на симпатизантите на СДС. Неотдавна имаше национална конференция на Съюза на демократичните сили и на тази национална конференция над 50 на сто от местните координационни съвети, господа, казаха, че са за пропорционална система, а някъде над 20 на сто само бяха за мажоритарна система.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩИ ИВАН ГЛУШКОВ: Искам да помоля народните представители, все пак да се ограничават в своите изказвания около 5 - 10 минути. И ако имат серия от конкретни предложения по отделни членове да ги представят в писмен вид, които да бъдат взети предвид при второто четене.

Думата има Илич Цветков.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Господин председател, дами и господа народни представители! Аз не смятам, че цялото Народно събрание трябва да се стече в тази комисия, която разглежда този закон, за да си представи своите предложения. Затова са и пленарните заседания.

Аз ще бъда конкретен, няма да ви досаждам. Не искам и няма мотивът да ми бъде това, че Съюзът на демократичните сили по принцип беше първоначално за мажоритарна система и смятам, че разумно се отстъпи, това е един разумен компромис, на пропорционална система. Но във всички случаи пропорционалната система, както се изказаха досега и други колеги от всички страни, има редица недостатъци. И един съществен недостатък е това, че хора, които не са виждали очите на своите избиратели, ще бъдат избрани, хора, които са изчакали избирането си в кафенетата, пийки кафе, ще бъдат избрани. Хора, които нямат нищо общо нито с парламентаризма, нито имат необходимата компетентност, за да могат да работят в парламента, ще застанат тук и ще изпълнят тези банки.

Аз затова няма да правя критики, а имам едно конкретно предложение. Конкретното ми предложение е следното: нека да дадем възможност на избирателите да окажат своето въздействие върху подреждането на кандидатите в партийните листи. По този начин ние ще премахнем и другия недостатък. Примерно кажете ми какъв би бил критерият да се подредят в листата на безпартийните тези независими кандидати - дали по броя на тези, които са подкрепили тяхната кандидатура? Но това вече е свързано с финансите на този независим кандидат. Той ако има необходимите финанси, ще може да стигне до всеки един избирател, съответно да набере повече гласове и да излезе на първо място в листата, а реално за него няма да гласуват толкова гласове.

И затова, ако ние въведем пропорционална система, но пропорционална система, която е персонифицирана, или както бяха предлагани в комисията преферентни партийни листи, ние ще дадем възможност на тези от нашия електорат, които имат необходимите познания и виждане по въпроса, които познават кандидатите, да могат да окажат въздействие върху тях.

Тук не бива да ни плаши това, че примерно голяма част от нашите избиратели не са запознати общо взето с кандидатите, това, че има, извинявам се, но все пак и хора, които не са достатъчно грамотни. Това няма да окаже никакво въздействие, защото примерно в една листа, ако един единствен човек задраска първия в тази листа и никой друг не задраска, то първият в случая ще отиде на последно място и листата вече е препоредена в съответствие с вижданията на избирателите.

Това не е трудно да бъде вкарано в този законопроект, който е предложен. Просто в член 64, ал. 3 трябва да се добави текстът след "избирателите гласуват за избиране на народни представители, като влизат в съответната кабина, поставят в плика избраната от тях бюлетина с кандидатска листа, като предварително, ако решат, зачертават имената на онези кандидати от избраната от

тях партийна листа, с които те не са съгласни".

Това, между другото, кореспондира и с член 73. Така че в него не е необходимо да се прави каквато и да било промяна.

Единствено промяна би трябвало да се направи в член 75, където точка 6 би трябвало да стане: "Броят на гласовете, подадени за всяка изборна партийна листа", а точка 7 да стане "Броят на гласовете, подадени за всеки кандидат". Съответно бившите 7, 8 и 9 да станат 8, 9 и 10 точка.

Аз искам да взема отношение и по още един въпрос и той е много конкретен. Става въпрос за гласуването на срочно служещите.

Дами и господа народни представители, не че съм от една или друга политическа сила, но това беше истината. На втория тур в изборите срочнослужещите бяха пуснати в домашна отпуса и те не упражниха своето право на глас. Именно затова, във връзка с член 10, ал. 2 (или трета беше, няма значение), аз предлагам в допълнителните разпоредби да се вложи следният & 3: "Срочнослужещите в деня на изборите се пускат в градска отпуса за упражняване правото им на глас. Те не могат да бъдат пускани три дена преди и три дена след деня на изборите в домашен отпуск." В противен случай, ако бъде записано, че само преди изборите те не могат да бъдат пуснати в домашен отпуск, може да се получи така, че примерно от понеделник да бъдат пуснати, а в неделя да бъдат пуснати в гарнизон и съответно тези лица директно да си заминат за вкъщи, тъй като се сливат двете им отпуски.

Във връзка с гласуването на срочнослужещите, и то така беше и на предишните избори, но сега аз не го виждам в текстовете, смятам, че в алинея 7 на член 63 трябва да се запише следното: "Въоръжени лица и командири на подразделения, в секции, в които гласуват техните части, не се допускат в изборното помещение и в непосредствена близост до него." Това ще даде възможност всеки един гражданин на нашата страна, независимо от това дали е цивилен или срочнослужещ, спокойно, по съвест, да упражни своето право на глас.

Благодаря за вниманието и се надявам, че ще вземете предвид забележките, които направих.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика? Заповядайте, господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Уважаеми господин председателю, много Ви моля, потърсете техник да намали уредбата. Има хора, които прекалено много са си отпочинали и ние трябва тук четири или шест часа да чуваме някакви надвигвания, които ни затормозяват, разстройват ни нервната система. Това е първото.

И второто нещо. Нека да прекъснем с тази мимикрия и да се опитваме да

създаваме някакво законово положение за някакви независими кандидати. В България няма независими кандидати. Ако има някъде, те са на някоя планета.

Така че този парламент, който беше с така наречените независими, бекарски кандидати, нека да не се повтаря в следващия парламент. И в закона да няма никъде никакви текстове за независими кандидати. Всеки, който иска да се представи евентуално така на публиката като такъв, нека да намери своето лоби в съответната политическа партия. Парламентът е чисто политическа институция и тя трябва да има своето абсолютно политическо съдържание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Захариев, все пак силата на гласа е нещо индивидуално - някои са по-мощни, други по-глухи.

Реплика ли искате? Да, имате право на реплика, господин Жеков.

ЖЕКО ЖЕКОВ: Уважаеми дами и господа, аз мисля, че не бива да се злоупотребява с това да излизат депутати тук и да казват: аз съм за мажоритарната система. Оказва се, че всички сме за мажоритарна система, а изведнъж всички приемаме пропорционалната система. Е, как се случва това? Аз знам, че политическите сили, когато са се събрали, всички са гласували единодушно за пропорционалната система. Аз знам, че вие всички тук, дами и господа народни представители, знаете кои личности се облагодетелствуват от пропорционалната система. Нужно ли е тогава да обясняваме на вас? Не. Ако трябва да го обясним на хората кои личности се облагодетелствуват от това, аз бих го обяснил. Тук не става въпрос за партии, а само за личности. В такъв случай много лесно и обяснимо е защо координационните съвети, председателите на координационните съвети са гласували за пропорционалната система. Боже Господи, аз имам нещо в главата си, аз ги разбирам тези работи. Дано и хората ги разбират.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Христо Христов има думата.

ХРИСТО ХРИСТОВ (БЗНС): Уважаеми колеги, от името на парламентарната група на БЗНС - единен нашето становище беше изразено от господин Методи Недялков. Той категорично постави въпроса, че нашата парламентарна група ще отстоява позицията за един по-съвършен Избирателен закон. След това господин Гиньо Ганев малко спизходително апострофира именно това определение на господин Недялков с аргумента, че днес да се стремим към един по-съвършен закон било, видите ли, значително трудно. Наистина времето е малко. Времето е ужасно малко до изборите. Изборите влияват всички нас, влияват цяла България. И все пак аз искам да отстоя тази мотивирана позиция на господин Недялков като кажа още веднъж, че парламентарната група

на БЗНС - единен е за един наистина по-съвършен Избирателен закон, защото крайно време е да престанем да работим на парче, крайно време е да видим една по-широка перспектива работата на българския парламент с оглед той, когато приема един законодателен акт, този акт да има по-трайно действие, да може да кореспондира с обществените отношения след пет или десет години.

Има нещо друго, което не по-малко мотивира тази наша позиция. Безспорно пластовете на нашето общество се намират в едно не съвсем хармонично единение. Онази политическа ферментация, която се начена преди година и половина, за съжаление нито е намалила своя градус, нито е затихнала. Нещо повече, в навечерието на изборите ние се изправяме пред засилването на тази политическа ферментация и това ни задължава именно да намерим онази регламентация, която би създала предпоставките за по-голям политически, граждански, а и психологически стабилитет в страната ни.

От тази гледна точка ние приемаме, че пропорционалната система в значително по-голяма степен ще изрази волята и доверието на избирателите. Ние защитаваме пропорционалната система не само защото тя е традиционна за Българския земеделски народен съюз, но защото и при съществуващото положение в страната тя по-пълно ще отрази волята на избирателите, а оттам и доверието към политическите формации, които ще бъдат представени в голямата избирателна надпревара.

Има и нещо друго, което безспорно ние вземаме предвид, когато говорим за политически стабилитет и за една по-голяма перспективност в законодателната работа. От гледна точка на нашите позиции самоуправлението на общините е решаващо условие за тържеството на демокрацията, а именно този Избирателен закон, така поднесен, преди да са гласували Законът за административно-териториалното деление и Законът за местното самоуправление, сам по себе си престава да ни убеждава, че ще може да отговори на онези изисквания, които тези два основни закона ще поставят пред всички нас.

Без да повтарям допълнително аргументацията, изнесена от редица другари, аз се обръщам към Бюрото на Народното събрание с едно предложение - ние да приемем на първо четене Закона за избиране на народни представители, народни съветници и кметове, но при всички положения да вземем още сега едно решение, че към второто четене на този закон ние ще пристъпим едва след като гласуваме тези два основни закона. Още повече, че в самия този Избирателен закон са залегнали клаузи и варианти за решения, които предполагат решаването на този въпрос. Ние нямаме право сега, когато сме признали необходимостта от генерална реформа в административно-териториалната област, да приемаме закон, а след година или най-малко след две да правим

реформа, да провеждаме нови избори и да въвеждаме нова изборителна система тогава. Аз моля, господин председателю, да имате предвид това мое предложение и евентуално да бъде поставено на гласуване.

Големият спор за предимствата на мажоритарната система е добре познат на всички нас. На господин Стоян Михайлов само информативно бих си позволил да кажа, че за моя голяма изненада френските социалисти, изправени пред алтернативата на парламентарни избори, изоставят варианта сега мажоритарна система и генерално се връщат към принципите на пропорционалната система. Това се забелязва и в редица Скандинавски страни, включително в определена степен и в Италия. Тези системи не са съвършени, господа, тези системи обслужват едни или други интереси на политическите формации в определени моменти. Но при нашите условия, тогава когато все още нямаме ясни критерии за истинските ценности на демокрацията, ние приемаме за себе си, че пропорционалната система ще бъде по-доброто решение за този политически момент.

Имам конкретни бележки по някои текстове. За мен е изненадваща пълната обстоятелственост в ал. 2 на чл. 2, където са изброени много неща, които се разбират от само себе си и които говорят за онова психологическо натоварване, което ние носим в себе си. Достатъчно е да се каже, че право да избират имат всички граждани на Република България, навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода. Всичко друго е в духа, в принципите на нашата Конституция и се разбира от само себе си.

Вгледайте се в двата текста на ал. 4. Тя бораи с повторно известни факти, както се казва на точен правен език, и сами по себе си тези текстове по моя преценка са излишни. Ще си позволя в духа на конкретност да кажа, че споделям онова разбиране, което беше изразено тук, за кореспонденцията между чл. 43 и чл. 59. Тогава, когато казваме, че в един изборителен район могат да бъдат кандидатирани неограничен брой народни представители, ние отваряме вратата на едно негативно явление, което е твърде силно разпространено у нас и в навечерието на изборите безспорно ще набере още по-голяма скорост - партизанщината. Бива ли държавата при това положение, след като предвижда да изхарчи за един кандидат 50 000 лв., по този начин да поощрява тази партизанщина? Очевидно е, че във всеки изборителен окръг ще може да се намери една средноаритметична величина, която да е достоверна и приемлива за всяка политическа формация.

Като журналист с дългогодишна практика мен силно ме вълнува и онзи текст от Изборителния закон, който предвижда високо заплащане на работата

на телевизията и радиото в предизборните дни. Ние не бива да гледаме на изборите като на процес на политическа реклама. Изборите са един своеобразен диалог, който народът води със себе си и със своите представители и нормално е този диалог да не се подчини на законите на пазарното стопанство. Нормално е още повече, че преобладаващият брой от политически формации, които ще бъдат представени в този изборен маратон, са лишени от каквито и да са средства и не са в състояние да плащат скъпите реклами на телевизията и радиото. Тоест ще се стигне до една неравнопоставеност, която ще бъде враждебна на духа на демокрацията, на изискванията на народовластието.

Другите мои конкретни бележки по текста ще ги дам на комисията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Йордан Кукуров.

ЙОРДАН КУКУРОВ (*представя се: Йордан Кукуров от БЗНС "Никола Петков", избран с листата на Съюза на демократичните сили*): Понеже извиква известно, може би недоумение, а у други - смях за постоянното повтаряне, аз трябва да ви кажа, че етични, човешки и политически съображения ме задължават непрекъснато да повтарям, че съм от Съюза на демократичните сили, защото с избора аз съм приел една мандатност и отговарям на разбиранията, отстоявам позициите на тези, които са ме избрали. Аз намирам за малко неетично, че тези, които са избрани от дадена листа може да прескочат. Тях няма да ги осъди никой, но пред историята и пред съвестта си аз не намирам за етично да премълча факта за избирането ми от Съюза на демократичните сили. (*Ръкопляскания от опозицията*)

Освен това моля ви да не приемате за демагогия това, което сега ще ви кажа. Аз слушам едни цифри - 50 000 за един кандидат за депутат, други ги свалят на 20 000. Трябва да ви кажа - отидете да проверите по книжата на Великото Народно събрание, където аз съм записан, че нито един единствен лев не съм взел нито от моята бедна организация, нито от моята бедна държава.

ПЕТЪР БЕРОН (*шеговито*): Да си взимал...

ЙОРДАН КУКУРОВ: Следователно, ако има някакви разноски, те са само по друга линия, но тези големи цифри аз не ги приемам и даже се смущавам. Да мисли кой както ще за тези ми приказки. Трябва да ви кажа още, че когато излизам тук аз ненавиждам демагогията, защото демагогията е някъде между лъжата и измамата и макар да не е наказуемо на човечеството е донесла безкрайно много големи беди, особено в политическия живот на нашия български народ.

По Закона за избори на народни представители - категорично съм и лично мое разбиране е и на моята организация в цялата политическа история на

Българския земеделски народен съюз - разбирайки го в неговата широта, и тези, които са създали организацията, тези, които са служили в цялата близо 100-годишна история безупречно на българския народ и на демократичното начало никога не са приемали друга система, освен пропорционалната при избори. И хвала Богу за нашия режим, който е продължил само три години или е имал някакво друго участие в друг момент, не е имало фалове, нямало е слаби места в политическия и икономическия живот.

Затова позволете ми, понякога малкото повече години дават на човек осъзнаване да има едно самочувствие и да каже на някому нещо. В изборите в 1940-1944 г. цялата опозиция в българския парламент се състоеше само от 11 души. Тогава имаше мажоритарна система и гласовете - опозиционни, бяха много повече от сбора, но особения вид, някои спорят по този въпрос, че това били нюанси на фашизма по това време, гласовете, подадени за опозицията бяха много повече като сбор от мажоритарните народни представители, които бяха подадени за тях. Следователно аз няма да се посвея и да не ми се разсърдят другарите, защото аз излизам пред тази трибуна с едно откровение човешко - не е ли вярно, че гласовете антисоциалистически, не казвам антикомунистически, но от БСП - не е ли вярно, че техните гласове бяха по-малко от гласовете, подадени против тях? И не е ли вярно, че благодарение на мажоритарната система 177 от 200 места взеха и имат мнозинство и по този начин и актовете не са много перфектни, които са гласувани с такова мнозинство. Това са ми аргументите в подкрепа на пропорционалната система. Другото е работа на теоретични спекулации, че мажоритарната система е по-добра.

И защо ви казвам това, когато е прието всичко това за избори на Народно събрание? Защото трябва да минем към друг проблем - избори на кметове, на кметства и общини, където се казва, че кметовете ще бъдат избирани персонално и пряко. Аз не го приемам това и се обръщам към вас - отидете, потърсете старите архиви на общините от едно време и колкото и да беше тежък режимът между 1923 г. и прочие след това години, но все пак в областта на общините, на местното самоуправление имаше една хармония, когато се избираха от общинските съвети.

И поставям аз въпроса - нека честно да поставим ръка на сърцето си - когато ще се избере един кмет с 51 процента, 49 процента какво участие имат в управлението? Никакво! Следователно това е нещо нередно - тези хора не могат да участвуват... И при това трябва да ви кажа, че някога съм се изпуснал да направя някакво възражение, но безкрайно съм съжалявал, когато съм прекъсвал оратора от трибуната. Трябва да ви кажа, че демокрацията е въпрос на култура, на етика, на човечност и желание да поправим това общество и да не се

прекъсваме едни-други.

И поставям въпроса така: когато ще се избира един кмет на община пряко и когато пък със Закона за местните органи му е дадена безкрайна власт - цялата власт, аз трябва да ви кажа, че под друга форма отиваме към една тоталитарна система за непредставителност на хората и затова аз апелирам добре да размислим, в тази насока ще дам и писмена аргументация, кметовете да се избират от общинските съвети и кметовете на общините, и кметовете на кметствата.

Освен това нека нещо малко по-земеделски да ви кажа, защото ние някак си не се различаваме. Аз съм от тези хора, дето се смуцават. Ние, селяните, хей така изживяваме смущения, независимо от това какъв калибър имаме на образованието. Когато ще вкараме хората в тъмната стаичка и им се наредят 5-6 бюлетини, кажете няма ли да се объркат тези хора, помислете! Та дори и други с образование. Затова предлагам това ограничение, това старание за чистотата, разбира се заради това някой се е престарал да атакува Социалистическата партия, която малко беше поподготвила бюлетините с това, с онова в тях на предишните избори (*бурна реакция от блока на Българската социалистическа партия*), но както и да е, това е друг въпрос. Нека да не се връщаме назад.

Няма да ви слушам, господа! Аз вас съм ви слушал и на гърба си съм ви носил! Няма да ми правите обструкция - пай-малко ние имате морално право, когато говоря по този въпрос и няма да оставя така пешата! Да знаете! Вие ще преклоните глава, и вашите деца ще преклонят глава в името на демокрацията, в името на мирния преход, който ни е необходим на нас, на вас и на целия народ.

И затова предлагам да се измени текстът в бюлетини да се дадат предварително, за да се ориентират хората.

ГЕОРГИ АВРАМОВ (*от място*): А, не!

ЙОРДАН КУКУРОВ: И последното предложение е, г-н Аврамов - той по-неже е по-компетентен, аз с него няма да споря. Разбира се, освен това предлагам изборите неминуемо да станат, ако се пък толкова налага да станат именно едните в събота, а другите в неделя, защото е записано - "в два празнични дни", но неминуемо да бъдат в два дни. Претоварено е, сложно е, напрегнато е, но ние не сме се успокоили. За всички тези свършени работи, които се пишат, ние тук не сме се уточнили, а камо ли българският народ. Ние не сме в състояние спокойно, разумно да извършим всички тези действия в един ден. Желая ви всичко хубаво. Ако някого съм огорчил - моля за извинение.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, г-н Кукуров.

Последен за днес по тази точка има думата Атанас Чунчев. След това ще дадем 30 мин. почивка.

АТАНАС ЧУНЧЕВ: Уважаемо председателство, колеги! Времето, с което разполагахме да се запознаем със законопроекта беше ограничено. Ето защо ще се спра само на някои членове, в които са предложени и варианти от Законодателната комисия.

Първо, поддържам ал. 3 за разлика от колегата Кукуров на чл. 5 - кметовете на общините и кметствата да се избират пряко от населението. Това ще даде възможност на избирателите да изберат тези личности, независимо от цвета им, които най-добре да решават проблемите им.

Второ, по принцип подкрепям срочнослужещите да не участват в изборите за съветници и кметове. Предлагам, макар че се съмнявам дали ще бъде подкрепен, към чл. 10, ал. 2 да се предвиди вариант при второто четене срочнослужещите да не участват в изборите за народни представители. Според мен не бива във военните поделения да се разпалват политически страсти, защото освен разноцветни бюлетини тези младежи имат в ръцете си и оръжие.

Трето, в изборите за Велико Народно събрание в 9. Елховски едномандатен район гласуваха постоянно живеещи в чужбина от 15 страни. Не зная колко средства това струва на страната, но мога да кажа, че резултатите закъсняха и това създаде допълнително напрежение в района. По принцип подкрепям текста на чл. 11, живеещите постоянно или пребиваващи временно в чужбина да заявяват личното си желание за участие в изборите, а не да се задължават.

Чл. 27, ал. 1 - подкрепям варианта в една избирателна секция да се включват до 1000 жители. Съображенията ми са - намален е обемът на техническата работа при провеждане на изборите и второ - икономическите, които не са за пренебрегване.

Четвърто, на принципия въпрос, поставен от г-н Джеров във встъпителния доклад по законопроекта да се даде възможност на кандидатите за кметове да се кандидатира и за народни представители, мисля, че справедливо ще бъде да им дадат това право. Нека им се даде това право и аз по принцип поддържам да имат това право.

Накрая подкрепям изказването на господин Трендафилѳв, председател на постоянната Комисия по административно-териториалното устройство и местното самоуправление и колегите Стайнов, Бъчваров, Праматарски и другите, които се изказаха членове на тази комисия или не, независимо, че тази комисия извърши сериозна работа и успя да приеме и внесе във Великото Народно събрание законопроект за административно деление и местно самоуправле-

ние. Нещо повече, единият от тях беше разискван на първо четене в парламента. Имам чувството, че под натиска на политическите сили ръководството на Великото Народно събрание умишлено забавя тяхното внасяне и приемане в пакет от Народното събрание.

За мене е непонятно как сега ще се произвеждат общински избори при сегашното административно-териториално деление на страната, а след това ще се извърши административно-териториалната реформа.

За мене е ясно, че до изтичане на мандата на новоизбраните местни органи реформата на административно-териториалното деление не ще може да се осъществи и от следващото Народно събрание.

Ето защо предлагам и поддържам всички колеги в програмата за законодателна дейност на Народното събрание до края на август да се включи и приемането на законопроектите за местното самоуправление и местните държавни органи.

Считам, че законопроектът за избиране на народни представители, общински съветници и кметове, с направените допълнения от народните представители при обсъждането му на първо четене, дава основание той да бъде приет и аз моля колегите да го подкрепят с вога си.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Почивка до 18 часа.

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Откривам заседанието. Господин Павлов искаше думата по процедурен въпрос. И моля за внимание.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Дами и господа, това, което обсъждахме в продължение на известен период от време, в общи линии очерта позициите и очерта пунктовете, където се съзират слабости в законопроекта. (Говоря за законопроекта за изборите, без да уточнявам пълното заглавие.) От мое гледище, ако разискванията продължат, пак повтарям - от мое гледище, само ще се маркират същите неща, които вече бяха изложени.

Правя предложение първо да се гласува по предложението за прекратяване на разискванията и след това да се гласува за евентуално приемане на първо четене на законопроекта, за да има време сериозно да се обсъди в Законодателната комисия. Защото, ако тук разискванията се проточат повече, времето за обсъждане в Законодателната комисия ще остане по-малко и тогава теоретичните шансове за подобрене на закона силно ще намалееят.

Ще моля да се съобразите с това мое мнение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Все пак, господин Павлов, ставаше въпрос да се чуят още няколко изказвания и след това да се гласува за конопроектът.

Господин Недялков иска думата.

МЕТОДИ НЕДЯЛКОВ: Дами и господа, предлагам да се направи лимит за изказванията, за да могат да се изкажат повече хора и същевременно да съкратим във времето обсъждането на първо четене. Предлагам пет минути на човек.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има едно предложение - да приемем един лимит за времето за изказване на всеки народен представител от пет минути. Има записали се за изказване около 25 народни представители, което не ще рече, че всички трябва да се изкажат.

РЕПЛИКА: Преди това имаше друго предложение - за прекратяване на изказванията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Все пак предлагам да гласуваме предложението за петминутен лимит. Ако обичате, колеги, да гласуваме това предложение. Господин Сотиров, мисля, че за пет минути ще можете да кажете всичко ценно, което сте намислили.

Гласувайте, господа, моля ви.

Предложението за петминутен лимит се приема със 146 гласа, за, 35 против, 11 въздържали се.

Продължаваме, като давам думата на господин Гиньо Ганев. Моля да даде пример за спазване на петминутния лимит.

ГИНЬО ГАНЕВ: Господин председател, госпожи и господа! Аз се чувствавам вътрешно доволен като гражданин най-напред, че след като Великото Народно събрание извървя своя път, дойде време да се правят нови избори. Това е логиката и посоката на демокрацията. И за мен е странно, че някой, даже измежду нас, се отнасят към тези избори като към един апокалипсис или поне като към драма. Нищо невъзвратно няма, важното е процесът на демократизацията да бъде необратим. Ще има други избори, след тях - трети. Важното е да господствува винаги избиращият народ.

От тази гледна точка, от гледната точка на българските избиратели, с оглед и на принципа за защита на равното избирателно право- принцип на Конституцията, аз наистина съвършено бегло и кратко ще развия няколко мисли.

Най-напред изборите, които предстоят, са сложни. Те са за четири органи на власт. Затова и аз считам, че пропорционалната система е тази, която общо улеснява такива сложни избори и поради това в днешния час на България може би е оправдана. Тя трябва да осигури представителност и съразмерност

между гласовете и мандатите, които трябва да се разпределят. Това е добре, но искам да се попитаме: така както тя е предвидена в този законопроект, дали не създава един риск държавата ни да се превърне в прекалено партийна държава, защото според този характер на пропорционалната система, който е пред нас, се гласува само по партийни листи и за партийни програми.

До известна степен това впечатление се намалява от обстоятелството, че законът предвижда възможността за поставяне и на така наречените независими кандидатури. Считаю това за един коректив към партийната характеристика на пропорционалното избиране, коректив към по-доброто осъществяване на принципа, искам да го подчертая, за равното избирателно право.

Аз искам да напомня, без думите ми да тежат много в това отношение, че българските избиратели са може би около 6 милиона и от тях сигурно не повече от един милион и петстотин хиляди са действително ангажирани като членове на политически партии. Тогава ние искаме да се попитаме с вас: какво става с другите български граждани и с другите български избиратели? Ние непременно ли трябва да искаме от тях те да дадат гласа си за една или друга партия?

Няма да правя теза за безпартийните сега. Искам да кажа, че много български избиратели, като не принадлежат към една или друга партия, в никакъв случай не са аполитични и с гласа си, а и по много други начини дават своя принос във формирането на общата политическа воля на нашето общество.

И с оглед на това още една дума. Нека да не говорим за независимите граждани, освен условно. Това са хора, които искат да бъдат независими от партии, но те са зависими, и то доброволно зависими, от интересите на този народ и от общото добро, към което искам да вярвам, че всички се стремим.

Първият конкретен въпрос от тази гледна точка. Като избиратели тези граждани трябва да могат да гласуват и за един или повече така наречени, повтарям, независими кандидати. Не в смисъла на това, което говори господин Захариев, нещо, което ми се струва, че не е достатъчно прецизирано. Тяхното активно избирателно право трябва да бъде равнопоставено с това на другите избиратели, които предпочитат да гласуват по партии.

И сега главното. Гласовете трябва да имат, както се казва в истинското конституционно право еднаква тежест, т.е. един човек, един глас, една тежест. А според законопроекта, който гледаме сега, избирателите гласуват за независим кандидат, но техните гласове остават само в района, защото законът не допуска никаква обобщена, така наречена централна листа на независимите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, времето Ви изтече. *(Оживление)*

ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да ми бъде позволено по изключение да защита тезата си, макар и схематично, защото тя не се подкрепя от много.

Щом не се допуска такава централна листа и ако независимият кандидат не успее в своето единоборство с голяма партия в отделните райони, забележете, подадените гласове за него просто пропадат. Те не се събират на никакво национално ниво, не се преливат в друга листа. С други думи, избирателите, които гласуват за такива независими кандидати, остават без възможност за участие във формирането на политическата воля и така нареченото тяхно равно избирателно право всъщност се превръща в едно полуправо. Техният глас очевидно при това положение има много по-малка тежест от гласовете на другите избиратели, които гласуват за партийни листи.

Като обобщение по този въпрос ще кажа, че е нарушен принципът на равното активно избирателно право, нарушен е принципът за еднаквата тежест на гласовете на избирателите и избиратели в определен брой остават без представителство във формирането на изборния орган.

Една друга идея. Принципен е английският постулат относно изборите, а той гласи: "Направи гласа такъв, че той да бъде еднакво резултатен". Как може да стане това? Като се допусне независими кандидати, регистрирани в райони по договореност между тях, помежду им да впишат своя централна листа. Имената в нея ще бъдат подредени по договореността между тези няколко души, а листата ще бъде подплатена с неизползуваните гласове, подадени само за тези имена и за някои други. И сега тези дни аз чух, че ако се направи една такава група от няколко независими депутати на централно равнище, това създавало подозрение за някаква партия на независимите. Искате ли да ви кажа колко това не е вярно?

Първо, тези няколко души нямат партийни структури, те нямат подразделения, присъщи на организация или на партия. Там няма членски внос и те нямат възможност да бъдат регистрирани като партия, даже ако искат да направят това. Искам да кажа, че законът предвижда фигурата на така наречения инициативен комитет за издигането на независими депутати и тази фигура трябва да бъде подкрепена. Тя ще бъде от 5 или 7 души избиратели от даден избирателен район, независимият инициативен комитет ще се регистрира в съответния избирателен район и тук има гаранция да се следи от страна на районните избирателни комисии и да се прави проверка такъв инициативен комитет да не подменя под една или друга форма някаква партийна структура.

Предпоследната ми мисъл е за неравното, пасивно избирателно право. Кандидатите в партийни листи могат винаги да се повтарят в два избирателни района плюс централна избирателна листа. А независимият кандидат по

проекта може да се регистрира само в един район и то без централна листа. Така че принципът за равен шанс на участниците в едно състезание не трябва да четем само в рубриките, които се отнасят до спорта във всекидневниците, а той трябва да се отнася до една цялостна демократична изборителна система, каквато искаме днес. Ако това не се допусне, т.е. и независимият кандидат да сложи кандидатурата си в два района, както другите, ако това се запази за тях, ние тогава трябва да считаме, че хората, които подкрепят принципа на надпартийността, на безпартийността и независимостта, те ще се въздържат. И тогава ще бъде опетено така нареченото пасивно изборително право. Нека да се утвърдят и в това отношение равни възможности за тези, които се кандидатираат по един или друг начин.

На трето място, въпросът за коалициите. Според мен той добре е предвиден в този законопроект. Имаме трима участници в изборното състезание. Първо, само партии, второ, коалиции от партии, трето, коалиции на независими с партии или пък само между независими.

Поради всичко това аз смятам, че разсъжденията ми трябва да се пренесат със същата сила особено в местните органи. Там е особено валиден принципът, който всички знаем. Аз търся своята компетентна или своята според моето разбиране силна личност.

Другите предложения, които се отнасят до закона, аз ще ги направя в писмен вид. Искам да подчертая само, че непременно трябва да се предвиди възможността, когато говорим за качеството на общински съветник или кмет, да видим с какви други държавни длъжности това качество не може да бъде съвместимо. Законът е длъжен да каже въз основа на Конституцията кои са тези държавни длъжности, които не могат да бъдат съвместими с поставянето или с регистрирането на един кандидат за народен представител. В това отношение нека да си спомним нашата изборна и конституционна практика от Освобождението на България до 1945 г., когато тези длъжности бяха лимитативно изброени.

С цялото си стеснение за просрочването на този лимит, ще ми позволите едно последно изречение, което за мен е една истина. Господа, партии много и нека да се умножават. България е една и тя не принадлежи на партиите, а еднакво на всички граждани. Нека да дадем право на всички тези граждани и в предстоящите избори.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата за реплика господин Трендафилов.

КРЪСТЬО ТРЕНДАФИЛОВ: Уважаеми колеги, приемам всичко, което

направи като разсъждение господин Ганев. Много аргументирано и добре защитено. Вярвам, че то е и законосъобразно. Питам се обаче има ли смисъл да правим партийни листи при положение, че организации, които не са политически и движения, които имат изградени много добри структури по цялата страна и решат да издигнат свои независими кандидати, и те това могат да направят безупречно, но би ли се превърнал тогава парламентът от "независими депутати" и те да изместят по един безспорен начин партийните листи? (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Марков.

ХРИСТО МАРКОВ: Аз внимателно слушах доводите на господин Ганев и си представих хаоса, който трябва да настъпи, ако приемем неговите предложения в Закона за избиране на обикновено Народно събрание. Според мен този въпрос, и моля да се приеме предложението ми сериозно, може да се реши много лесно, ако в допълнителните разпоредби отбележим, че се избират 235 народни представители, а господин Ганев, господин Димитър Попов и господин Стоян Михайлов се считат за избрани в обикновеното Народно събрание, тъй като господин Ганев така или иначе изчисли, че някъде около 4,5 милиона независими биха подкрепили техните кандидатури. Мисля, че по този начин спокойно и много лесно бихме решили този въпрос.

ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: Има и други.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има народният представител Владимир Сотиров.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Господин Гиньо Ганев използва предимствата си на независим кандидат, за да ме изпревари и да говори 14 минути. Сега и на мене ще ми дадете малко повече, все пак говоря от името на парламентарна група.

Зелената партия още от самото начало беше за пропорционална система и се радваме, че това е в края на краищата обединителното начало в нашия законопроект. Защо? Защото, първо, настояването за мажоритарна система, с мотива, че това дава предимства за изява на личностите, е доста фалшиво, доста мнимо. Защото в крайна сметка и за мажоритарните кандидати се гласува по тяхната партийна принадлежност. А пък другото съображение, че в пропорционалната листа могат да влязат, да не се изразява грубо, но всякакви хора, ами това също не е много убедително, защото просто партия, която в своята листа на първо място би включила "сульо", а на второ място - "пульо", ами за такава партия просто избирателят няма да гласува. Избирателят вече е грамотен, той знае как са се държали личностите, знае как са се държали партиите и

може да прецени за коя листа да гласува и за коя да не гласува. Нека не обиждаме нашия избирател. Нека не го набеждаваме, че той знае само цветовете и пуска цветовете.

Пропорционалната система според нас е по-справедлива, защото теоретично с мажоритарна система би могло партия, която има съвсем малък брой последователи над половината от всичките избиратели, тя би могла да запълни 100 процента от парламента, ако те са достатъчно удачно разпределени. Това всъщност се случи в нашия настоящ парламент на предишните избори. Знаете, че една от политическите сили с 47 процента от последователите си спечели 53 места. Това може в по-големи - плюс или минус граници, да се случи при всяка мажоритарна система.

Нататък по законопроекта. Аз първо, бих пледирал против цветовете. Не само затова, че цветните бюлетини биха изхарчили някой и друг милион допълнително, а просто защото наистина това политизиране минава всякакви граници при нашите балкански условия. И за мен то е не много удачно. Чудесно, бюлетините могат да бъдат бели и както вече казах избирателят да чете кой стои зад тези бюлетини.

Зелената партия много настояваше и продължава да настоява да може да се гласува с една бюлетина и вътре в тази бюлетина да могат да бъдат вписани няколко листа. Тоест, да се направи някаква разлика между коалиция и отделна партия. Засега в този закон при това гласуване, което се предлага - такава разлика не се прави. Какво би означавало това? Имайте предвид, че от това печели не само СДС. От това би спечелила и БСП. И подчертавам, не за сметка на СДС, а за сметка на тези 20-ина процента избиратели, които при всичките анкети казват, че не са се определили и не знаят за кого ще гласуват. Има хора с предпочитанието си и към специална платформа, която е залегнала вътре в коалицията - лява, дясна, монархическа, републиканска или някаква друга. Тези престрелки, на които бяхме свидетели в началото на това заседание, когато господин Дертлиев обвини правителството, че не отговаря на неговите представи за икономическа реформа и всъщност прехвърли заслугите за тази икономическа реформа на 39-ата, макар че тази икономическа реформа беше залегнала в правителството далеч преди те да се обособят, аз тука казвам само мога да ви отбележа, че това е всъщност икономическата реформа именно на либералните партии в СДС, една от които е Зелената партия. И доказателство за това е най-малко фактът, че Иван Костов беше написал нашата платформа далеч преди да стане дума за избори. И платформата, която сега се защитава от икономическия екип, е всъщност либералната платформа. Надявам се, че тя ще бъде продължена да се развива и след следващите избо-

ри.

Накратко ние предлагаме сериозно да се замислим върху възможността коалициите да могат да се явяват на изборите с една бюлетина, в която избирателят да може да се спре на някои от листите. Ако той не може да се спре, той просто пуска бюлетината на коалицията, а след това листите се разпределят според тези хора, които са посочили своите предпочитания.

Искам да кажа специално две думи за националната листа. Последните остатъци, които остават според сегашния проект, се разпределят между партиите с най-голяма тежест. Така както е записано там - по системата "Донт", а не на партиите с най-голям остатък, което изисква системата "Хейър". Ние смятаме, че това недоглеждане би трябвало да се оправи. Би трябвало тези партии, на които най-малко не достига, именно те да бъдат попълнени с допълнителните остатъци.

Искам да кажа две думи и специално за четирипроцентовата бариера, която се лансира тук. Мотивировката за тази бариера е да не влизат дребни, разпокъсани политически сили вътре в парламента, което според защитниците на тази система би увеличило ефективността на парламента. Единият мотив против тези съображения е, че човек може да влезе с една голяма партия в голяма листа и след това достатъчно успешно да блокира работата на парламента. Но такива съображения за четирипроцентовата бариера биха имали смисъл, ако тази бариера се слагаше на регионално равнище. След като ние я слагаме накрая, това означава, че партиите, които са пробутали свои депутати в регионите, примерно трима, четирима, петима, ще могат да използват остатъчните си гласове само ако те са прехвърлили четирипроцентната бариера. Тоест, фактически тези партии, които не са набрали 10 депутата в бъдещия парламент, те няма да могат да се възползват от остатъците си, а ще се възползват тези, които са набрали над 10 депутата. И аз не виждам логиката. Тогава излиза, че този, който има девет депутата и доста остатъчни гласове, няма да може да ги направи 13 примерно, а този, който има 10 и малко остатъчни гласове, ще ги направи 11. Аз не виждам никакъв смисъл в тази работа.

Преминавам към кметовете. Защиствам абсолютно мажоритарната система, защото тук вече не става дума толкова за справедливост, а за това, че навсякъде по населените места хората искат да видят своя кандидат за кмет. Но има един допълнителен момент, който тук се визира в член 51, ал. от 1 до 3. Не се разрешава да се кандидатства едновременно за кмет и за депутат. Това е едно нарушение според мен на елементарно конституционно право. Разбира се, със закона би могъл да се задължи кандидатът за кмет, ако бъде избран и за кмет, и за депутат, да заеме кметското си място, а депутатското да бъде отстъ-

пено на следващия в листата. Ние не можем да забраним на хората да се явяват на двете места.

Специално за столицата, това, което се предвижда в закона, е нещо важно. Защото член 135, ал. 1 на Конституцията визира само една столична община - това се отнася и за големите градове. Ние не можем сега с този закон да предвидим, така да се каже, малки кметове в столицата и един голям кмет. Ние сме длъжни да предвидим кмет на столичната община, а той вече със съветниците си ще назначи по чисто административен ред, по начин, който отговаря на представите на столичната община, на някакво допълнително административно деление съответните администратори.

Последно - за датите. Аз смятам, че е уместно действително да се проведат в два последователни дни. И това, на което аз най-много настоявам и за което за най-голямо мое съжаление не се изпълни, това е да се публикуват протоколно, ясно всички данни за изборите. Така както са - протокол по протокол. Това не стана с нашето Народно събрание. И аз пак ще подчертая, че никой от нас няма официална публикация за своя избор. Защото публикациите и във в. "Дума", и във в. "Демокрация" не е официална. "Държавен вестник" не е излязъл с нашия списък и срещу всеки от нас да се види кой с колко гласа е избран. Да не говорим за по-малките партии, които не можаха да прокарат свои депутати. За тях пък абсолютно няма данни. И затова сега непрекъснато се спекулира с мними фалшификации, а може би и реални, един господ знае.

Докато не се публикуват всички данни, винаги ще има място за това - за манипулации и спекулации.

Затова настоявам още сега в закона да се изисква пълна публикация на всички данни.

Много ви благодаря, че ми разрешихте малко допълнително време. Това е благодарност и от името на Зелената партия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви. Очевидно примерът на господин Ганев се оказа заразителен.

Думата има Методи Недялков.

МЕТОДИ НЕДЯЛКОВ: Уважаемо председателство, госпожи и господа народни представители! Аз ще се опитам да не се възползвам от дадения пример.

Преди два дни, изразявайки становището на парламентарната група на Български земеделски народен съюз - единен, аз заявих, че ние смятаме, че това може да бъде един много добър, максимално свършен закон и то преди всичко от правна гледна точка, защото той трябва да съдържа такива правни норми, които да не допуснат усложнения в провеждането на изборите, а още

повече в отчитането на техните резултати. Затова призовавам Законодателната комисия много внимателно да вземе предвид всички предложения по текстовете, за да стане такъв законът, какъвто е необходим с оглед на напрегнатата политическа обстановка в нашата страна.

Нас ни смущава фактът, че този закон беше внесен анонимно. Така и не разбрахме кой е вносителят му. Смущава ни и това, че той няма аргументация, мотивация, в които следваше да бъдат отразени принципите, върху които той е направен като законопроект. А пък ние намираме определени несъответствия между наши принципни разбирания относно задължението на закона да гарантира и активното, и пасивното избирателно право на гражданите.

Освен това ние смятаме, че този закон всъщност трябва да бъде с приемането си по същество сключване на един обществен договор между партиите и политическите организации, които ще издигнат кандидатури, защото действително те следва да бъдат изразители на плуралистичната национална политическа воля.

Сега конкретно по някои текстове.

По Глава първа, в чл. 2, ал. 3, се предвижда право да избират общински съветници и кметове да имат само гражданите с временно местожителство не по-малко от 6 месеца от предизборния ден. Несъмнено такъв критерий следва да бъде приведен в закона, но удачно е срокът от 6 месеца да бъде намален например на три месеца предвид миграционните процеси в страната, както и неспазването на указа за адресната и паспортната регистрация на немалка част от българските граждани при тяхното придвижване в страната.

По Глава втора - чл. 10, ал. 2 - срочнослужещите във Въоръжените сили ще могат да избират само народни представители и няма да участвуват в избирането на общински съветници и кметове. Понятни са мотивите за така предложената правна норма, това само по себе си представлява едно ограничаване на активното избирателно право и мисля, че при по-добра организация би могло този въпрос да бъде решен.

Ал. 3 на чл. 12 предвижда в избирателните списъци за избиране на народни представители да се вписват имената на избирателите, които временно живеят на територията на съответната община или кметство, а ако са адресно регистрирани там, не по-малко от 60 дни преди деня на изборите. Имайки предвид разпоредбата на чл. 15, ал. 1, която лимитивно изброява кога се издават удостоверения за гласуване на друго място, този срок трябва да бъде по-малък. В противен случай съществува реална опасност немалка част от избирателите на това основание да бъдат лишени от правото да участвуват в избори за народни представители.

Чл. 12, ал. 8 предвижда от избирателните списъци за избиране на народни представители, за които се разполага със сведения, че са заминали извън страната за повече от 2 месеца и не са се завърнали до момента на зачертаването, което се извършва един ден преди изборния ден. След като беше променен Законът за задграничните паспорти, с който бе премахнат режимът за изходните визи няма откъде да се черпят сведения кой гражданин е заминал от страната за повече от 2 месеца или за по-малък срок. В такъв случай разпоредбата не би била приложима и би затруднила секционните и районните избирателни комитети още повече, че следващите разпоредби от законопроекта предвиждат отметка в личния паспорт, която да установява, че съответният гражданин е упражнил своето право на глас - този, който е бил в чужбина в деня на избора няма фактически да упражни това свое право и ако желае ще се възползва от възможностите, представени от проекта да стори това извън страната.

Ето защо посоченият текст следва изцяло да отпадне от законопроекта.

Чл. 14, ал. 2 предвижда заявленията да се правят в устна или в писмена форма. Недопустимо е по един такъв важен въпрос, какъвто е упражняването или не на това основно право да се правят заявления в устна форма, още повече като се има предвид, че временните изпълнителни комитети са обвързани със срок да се произнесат по направеното искане с мотивирано решение, което подлежи на обжалване по съдебен ред. От текста трябва да отпадне възможността за устно възражение и да остане само писмената форма на такъв род искания.

Чл. 17, ал. 1 така, както е редактиран със своето последно изречение поставя като основание за лишаване от правото да се участва в изборите на народни представители - един факт, който е извън волята на гражданина. Не зависи от българските граждани кога те ще се разболеят и постъпят в болнично заведение. Чл. 15, ал. 1 следва да предвиди възможността за издаване на удостоверение за гласуване на друго място и за подобен род случаи.

По Глава седма - Глава седма детайлно регламентира предизборната кампания. Имайки предвид това - дискриминационна е разпоредбата на чл. 55, ал. 2 и 3 най-вече по отношение на независимите кандидати, за които законът трябва да осигури равни шансове наред с другите участници в изборите.

& 2 от Допълнителните разпоредби следва да отпадне, имайки се предвид разпоредбата на чл. 41, ал. 3, който предвижда, че партиите и изборните партийни коалиции трябва да съответствуват на изискванията на този закон и на Закона за политическите партии.

Глава единадесета следва да уточни по какъв ред ще се издават и обжалват актовете и наказателните постановления, издадени въз основа на тях, с ко-

ито се санкционират извършените административни нарушения по този закон - дали това ще бъде по общия ред на Закона за административните нарушения и наказания или по детайлно разработен специален ред в Закона за избиране на народни представители, общински съветници и кметове.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Г-н Георги Аврамов има думата. Да се готви Михаил Неделчев.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Уважаеми г-н председателстващ, уважаеми дами и господа! Обсъждаме изключително важен закон. Този закон ще реши в голяма степен развитието на Република България. Но ние трябва с този закон да осигурим не само спокойна изборителна кампания, но трябва да помислим чрез него да гарантираме и спокойно продължаване на процеса след изборите. Затова аз тук имам едно предварително условие преди да гласуваме закона. Трябва всички народни представители да признаят легитимността на това Народно събрание, че то може да приеме Изборителен закон, защото в противен случай може да се повиши напрежението. Съвсем спокойно след като оспорят легитимността на парламента, ако на някой не му харесат резултатите от изборите, може да не признае закона и да създава социално напрежение. Това се отнася специално за новата парламентарна група на Съюза на демократичните сили - Национално движение, или известна като Групата на 39-те. Без те да признаят и да декларират, че признават този парламент това наистина може да създаде сериозни затруднения в предизборния период и след изборите.

Въпросът за предизборната кампания е също много важен въпрос. За съжаление в сегашния проект той не е развит достатъчно добре. Няма механизми, които регулират тази кампания и може също да се увеличи напрежението допълнително. Затова аз съм предложил конкретни текстове, които да регулират тази кампания, за да може тя да премине по един цивилизован начин и да не създаваме излишно напрежение. Става въпрос не за конкретни текстове, ще ви кажа за какво става дума. Това е за основното регламентиране на времето по радиото и телевизията, аз настоявам за правото на отговор. Това право на отговор е едно от основните права в областта на свободата на словото и печата. Ако ние не регламентираме правото на отговор на споменати поименно кандидати и ако няма отговорност за този, който казва клевети - написал, рекъл и изрекъл - напрежението може да се повиши извънредно много.

Аз ще предам след това текстовете в комисията, за да не ги цитирам сега.

И наистина накрая, трябва да се намерят достатъчно механизми, за да има наказания за тези, които нарушават този закон.

И на още един въпрос искам да се спра, който беше в проекта на "Екоглас-

ност". Ние настоявахме този закон да бъде по пропорционалната система, защото той наистина е справедлив закон. Тази партия или коалиция колкото процента получи - толкова депутати ще има и никой не може да оспорва, че в обществото има едно разделение на силите, в парламента - друго.

Но аз искам тук специално да обърна вниманието ви за регистрирането на партии и коалиции пред Централната изборителна комисия. Знаем, че миналата година имаше много партии, които се регистрираха само за да получат предварително пари от държавата и след това ги използваха за съвсем други цели. Затова предлагаме отделен текст, че партиите и партийните коалиции при регистрацията си в ЦИК трябва да представят най-малко 20 000 подписа на избиратели, за да могат да бъдат регистрирани като партии, които ще участвуват на изборите. Това е една практика, която съществува в много западни цивилизовани страни. 20 000 подписа е по-малко от половин процент избиратели. *(Ръкопляскания от опозицията)*

Това са моите предложения. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви.

Михаил Неделчев - не го виждам в залата.

Има думата Емилия Томова. Да се готви Стойчо Донев. Не го виждам същия г-н Стойчо Донев. След него е записан Васил Димитров.

ЕМИЛИЯ ТОМОВА: Уважаеми колеги, аз се бях отказала от първите две изречения в мосто изказване, обнадеедена от решението, което възприехме след почивката, днес обезателно да гласуваме закона на първо четене. Но няма да ги спестя, защото имам съображения от изказванията на колегите преди мен.

Нашата воля, като казвам "нашата", имам предвид на тези, които на 12 седяхме един по един тук и подписвахме Конституцията, е да произведем избори за местни органи на властта и парламентарни най-късно на 12 октомври. Такъв срок си поставихме.

Преди още законът да стигне до пленарната зала, господин Президентът на Републиката насрочи изборите за 29 септември. Лично за мен успокоението, че указът доказва волята на държавния глава да се проведат местни и парламентарни избори, не намали тревогата от коварството на този срок. Защото когато в парламентарната зала времето се използва не за обсъждане на закона, а за перманентна, скрита и явна предизборна кампания, когато се изясняват семейни отношения в политически и парламентарни групи, това не говори за желанието час по-скоро да се реши проблемът с новите избори за Народно събрание. Още повече, че тук неколkokратно се изказваха твърдения за или против едната или другата система.

Вие знаете нашата позиция, тя беше смесена система - мажоритарна, плюс пропорционална. Защо нашата парламентарна група в крайна сметка възприе пропорционалната система? Това не е трудно да се разбере. Първо, защото нашата парламентарна група иска на всяка цена произвеждането (провеждането) на изборите, и то в конституционния срок. Второ, защото нашето ключово условие на преговорите беше прекият или мажоритарният избор на кметове. И това условие засега е възприето в закона. Трето, защото нашият вариант за изборите по пропорционалната система се доближава до мажоритарния. Какво имаме предвид. Късите листи с малко имена дават възможност кандидатите за народни представители да бъдат идентифицирани с техните делови, политически и нравствени качества.

Но има един проблем, който лично мен ме тревожи. Това регистриране на някои от кандидатите в два района няма ли в крайна сметка да превърне 31 пропорционални или многомандатни района в 15-16? И защо трябва да поставим в различно положение кандидати - независими или по-малко зависими, с кандидати в пропорционални листи? В крайна сметка, да ме извиняват някои партии - малки или големи, или по-малки, или по-големи, но ако една партия няма достатъчно поддръжка в обществото, да бъде изпратена в парламента, тогава каква работа ще свърши тя в този парламент и чий интереси ще защитава?

За нашата парламентарна група, за нашата партия, а мисля, че и за много от седящите в тази зала, е ясно, че няма съвършена избирателна система, както и няма магическа формула за винаги печелене на изборите. Най-важното за изборния успех си остава какво можете, какво искате и какво предлагате. Ние на тоя въпрос сме отговорили (става дума за нашата парламентарна група и за партията ни - Българската социалистическа партия) и затова не се притесняваме от вида на избирателната система. Обаче някои от колегите вече започнаха да изоставят аргументите си, с които защитаваха един или друг въпрос около Закона за изборите. Например, евтини избори. Друг - толкова прозрачни, толкова технически усъвършенствувани, че в крайна сметка никой да не се усъмни в тяхната законност или, да кажем, честност, но предпочитам понятието "законност".

В такъв смисъл аз искам да поставя въпроса за гласуването на българите в чужбина. Не бързайте да кажете, че ако аз например застъпя позицията, че те може и да не гласуват в тези избори, че се стремя да огранича тяхното конституционно право. Защо да го ограничаваме? Всеки българин, където и да се намира той, ако иска да участва в политическия живот на своята страна, може да дойде и да гласува в България.

Има ли аргументи за това твърдение? И да цъкаме, и да не цъкаме, мисля, че могат да се намерят аргументи, защото не всички българи, които живеят в чужбина, са в равнопоставени условия. Има държави, които в предишните парламентарни избори не позволиха провеждане на такива за български парламент на тяхна територия. Има държави, в които нашата страна няма представителства. А резултатите от предишните избори, показаха, че общото участие на българите, които живеят в чужбина, не оправда разходите, които направихме въобще за всички българи, живеещи в чужбина, за да участвуват в изборите.

Имам и още един аргумент за взаимоотношенията ни в този политически акт - изборите, с държави, които са наши партньори в един или друг аспект. Например, трябва ли в закона да допуснем чуждестранно участие в изборите за български парламент? Мисля, че трябва - под формата на методическа помощ, под формата на наблюдатели, но финансирането на български политически партии, на български политически групи или на български независими кандидати от чужбина на мен, да ви кажа, не ми звучи твърде ласкателно за нашия суверенитет. Може ли в българския парламент да влязат депутати, които са получили това право с чужда финансова подкрепа?

В крайна сметка какво бих ви предложила. По принцип да приемем закона на първо четене и да се съгласим да помислим още веднъж, ако не веднага да решим, как ще участвуват българите, които живеят в чужбина. Те могат да гласуват, но не на чужда територия, а на българска територия. Да включим в избирателните списъци и българите, които ще бъдат на българска територия, обаче под български флаг - моряните от речния и морския флот. Да приемем мажоритарния избор на кметовете и да не се съгласяваме в българския политически живот, под формата на помощ в избирателни кампании, да се месят сили отвън, за които не сме сигурни, че са за нашите национални интереси, за нашия национален приоритет.

ЙОРДАН КУКУРОВ (от място): Да разменим вашите каси с нашите. Съгласни ли сте?

ЕМИЛИЯ ТОДОРОВА: За вас е удобно, да.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата за реплика господин Александър Йорданов.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа! Взимам думата, за да направя реплика на преждеговорившата.

ДЕПУТАТ ОТ БСП (от място): Тя как се казва?

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Ами, отговорете ми Вие как се казва дамата. Не ѝ знам името. (Шум в залата, реплики от блока на БСП, които не се разби-

рат)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ако обичате, запазете спокойствие.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Моля да не репликират.

Госпожата (или госпожицата) каза две неща, които прозвучаха много лошо от парламентарната трибуна. (*Реакция на неодобрение от блока на БСП*) Ако бяха казани и написани във вестник, в списание, на митинг на Българската социалистическа партия, както казват хората "иди-дойди". Но тъй като се казваха от тази трибуна, взимам думата за реплика.

Уважаема госпожице (*смях в залата*), Вашето предложение българите от чужбина да дойдат в България и да гласуват е много лошо като пропаганден ход. Ако използваме Вашата логика, ние може да кажем, че най-добре е всички българи, които живеят в България, да отидат да гласуват в чужбина на тези избори. (*Шум в залата*) Така изборите ще излязат абсолютно евтими. И нещо повече, освен че българите ще гласуват в чужбина, както се казва, и свят ще видят. (*смях в залата*) Може да се каже, че нагледно ще видят това, което ние им готвим през следващите години - именно една модерна, нормална, по западноевропейски модел държава. (*Весело оживление, единични ръкопляскания от опозицията*) Изпращаме ги в чужбина и гласуват там. Аз не се съмнявам дори, че много от тях ще останат там.

ИВАН ГИНЧЕВ (*от място*): Ама като отидат в чужбина, да се върнат.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Това е, разбира се, в кръга на шегата. Взех думата, за да призова отново да се говори конкретно по текста, да не се прави предизборна агитация и да не се говорят глупости от трибуната на Великото Народно събрание. (*Шум в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата за реплика Георги Петров. Моля ви обаче две минути.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Аз също съм против изказването на госпожа Емилия Томова, че българите, които са в чужбина, трябва да гласуват именно там. Първо, госпожа Томова трябва да си отговори сама на въпроса поради каква причина около 300 хиляди млади хора напуснаха тази страна: поради вашата сполука, поради сполуката на БСП. Именно заради това те напуснаха България, тяхната мила татковина и отидоха в други страни, за да намерят своето препитание. И вашата партия трябва да се срамува заради това, че те напуснаха тази страна. А сега Вие искате да им отнемете едно основно право според Конституцията - да не могат те да гласуват. Аз смятам, че ние нямаме право да се връщаме назад, след като миналата година вече един път им разрешихме да гласуват, сега изведнъж те трябва да пътуват, за да си дойдат тук. Вие знаете

само в Канада колко българи има там и колко трудно, и колко скъпо е те да си купят билети, за да могат да дойдат тук в България. Смятам, че това Ваше предложение е несериозно.

Колкото до това, смятам, че БСП би следвало нещо да научи за изминалия период, а излиза, че тя нищо ново не е научило и нищо старо не е забравило. (*Шум и протести в БСП*) Аз смятам, че вие, които съсипахте живота на цял един народ, трябва малко да си посинете главата с пепел, господа социалисти. Точно така! Господа социалисти от балкано-съветски тип. Вие сте точно такива комунисти - от балкано-съветски тип. Това ви го казвам пак. (*Шум в залата. Ръкопляскания в групата на 39-те*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Георги Пирински поиска думата по процедурен въпрос.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Уважаеми господин председателстващ, колеги! Преди всичко бих искал да предложа във връзка с разглеждания законопроект да го гласуваме на първо четене утре в началото на пленарното заседание, за да дадем възможност на Законодателната комисия утре сутринта все пак да прегледа още веднъж всички постъпили предложения, да прецени конкретните текстове и веднага да минем на второ четене след гласуването в началото на самото заседание. Законопроектът действително е много отговорен, ние всички искаме да приемем един законопроект, който да гарантира едни свободни и справедливи избори. Затова ми се струва, че и онези конкретни предложения и идеи, които прозвучаха тук днес следобяд, и писмените предложения, които са внесени в Законодателната комисия и не са отразени още в този текст, би следвало още веднъж да бъдат внимателно прегледани от Законодателната комисия утре сутринта.

Освен това в хода на работата по законопроекта, част от която се координираше от вашия колега господин Ганев, стана дума, че наред с обобщения законопроект, който се обсъжда в момента и който беше внесен, ще се имат предвид и внесените законопроекти от парламентарни групи или отделни народни представители. Такъв законопроект беше внесен в Законодателната комисия и от парламентарната група на БСП. Предлагаме още веднъж утре сутринта в Законодателната комисия да имаме възможност да преценим кои текстове би следвало да се имат предвид, когато пристъпим към гласуване на първо четене.

Затова процедурното ми предложение е да постъпим именно така - в началото на заседанието да чуем заключението на господин председателя, да гласуваме на първо четене в съответствие с неговото обобщение в резултат на работата на Законодателната комисия и веднага да пристъпим към текстовете на

второ четене.

Що се отнася до двете реплики, които чухме, смятам ще се съгласите, че и тонът, и съдържанието им нямат място във Великото Народно събрание, в пленарната зала. Начинът, по който бяха квалифицирани изказванията на един народен представител, тонът, с който беше направено това и грубата тенденциозност на тези изказвания просто говори за липсата не само на парламентарна стика, а и на елементарната норма и необходимата степен на възпитание за един гражданин, още повече за народен представител.

Така че аз давам възможност на господата, които направиха тези квалификации, да намерят начин да се извинят на народната представителка Емилия Томова. Ако аз бях на нейно място, не бих приел извиненията им, но то си е нейна работа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: По процедурата има думата госпожа Русева. *(От залата се обаждат: "Тя е госпожица!")*

ЗЛАТКА РУСЕВА: Аз искам да се изкажа по процедурното предложение против приемането му, защото Законодателната комисия днес е приключило цялостното обсъждане на законопроекта за изборите и ако ще трябва всички предложения да се обсъждат, то е след гласуването му по принцип на първо четене, когато ние текст по текст вашите предложения в Законодателната комисия ще ги обсъдим.

Така че смятам, че е необосновано и тенденциозно изглежда имат някои хора желание да отлагат гласуването на първо четене. Колкото по-бързо приключим и получим вашите предложения, толкова по-бързо ще се справим в Законодателната комисия и ще го внесем за разглеждане на второ четене.

Моля да не се приема това предложение и да се гласува днес законът на първо четене.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата госпожа Соня Младенова в качеството ѝ на секретар на Законодателната комисия.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Колеги, като секретар на Законодателната комисия искам да бъда правилно разбрана за това, което ще ви съобщя. Няма процедурна пречка да се разгледат писмени становища и писмени предложения в утрешното заседание на Законодателната комисия, така както ще се разглеждат и всички предложения, които днес вие тук направихте в заседателната зала. Законопроектът, макар и разгледан докрай, има 10 празни полета, включително и една самостоятелна глава, наречена административно-наказателни разпоредби. Най-важните празни полета са свързани с начина на финансиране на изборната кампания, дали и до колко да имат независимите кандидати подгласници, съобразяване на текстовете от законопроекта с изискванията на чл. 65,

68, 113 и други от Конституцията, която сме приели, и разбира се с изказаните съображения на господин Пирински.

Така че аз подкрепям процедурното предложение, което се направи, за гласуване по принцип на законопроекта утре като точка първа в утрешното заседание и да ни се предостави тази възможност да огледаме още веднъж нещата. Още повече, че във връзка с финансирането и другите проблеми сме помолили за среща с господин Тодор Вълчев.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Трябва да гласуваме направеното процедурно предложение законопроекът да се гласува по принцип на първо четене утре в началото на заседанието. Това е процедурното предложение, направено от господин Георги Пирински. Срену него се изказа госпожа Златка Русева, която предложи днес да гласуваме на първо четене законопроекта.

Така че гласуваме предложението за гласуване на законопроекта на първо четене утре в началото на заседанието.

Моля, които са за това предложение да гласуват "за", а които са против, да гласуват против.

Със 144 за, 77 против, 16 въздържали се предложението на господин Пирински за гласуване на законопроекта на първо четене утре в началото на заседанието се приема.

Тъй като нямаше предложения за прекратяване на разискванията в днешното заседание, продължаваме дебатите.

Има думата господин Васил Димитров.

ВАСИЛ ДИМИТРОВ: Уважаеми колеги, искам да кажа няколко думи за една група от нашия народ, която обикновено се намира в морето. В предварителните консултации, които направих с членове на Законодателната комисия, беше дадено уверение, че ще има член в проекта на Закона за изборите за това как ще гласуват моряците на българските кораби. За съжаление в проекта не видях такъв член и затова си позволявам да направя няколко предложения.

Тези, които са запознати с миналите избори в подробности, знаят, че имаше много емоции около гласуването на моряците. Въпросът стигна до Върховния съд. Затова много е важно да се прецизира в този закон как ще гласуват българските моряци.

В света съществуват три системи на гласуване. Едната е чрез съобщителните средства, другата е чрез упълномощяване и третият начин е гласуване на борда на корабите. В нашата българска практика в последните десетилетия се наложи гласуването на борда на кораба, по миналите избори поради своята

сложност създадох големи, както казах вече, емоции. Аз лично съм за това българските моряци да гласуват чрез упълномощаване. Но при предварителните консултации ми беше казано, че такава практика в България няма и не е целесъобразно да се правят предложения. Същото е и с гласуването по радиото или чрез свързочни средства.

Затова аз си позволявам да кажа няколко думи по мои съображения как би трябвало да стане гласуването в случай, че се реши - на борда на кораб или на плавателен съд, който се намира в чужди териториални води или в открито море. Ако капитанът на кораба и екипажът могат да бъдат снабдени с оригинални бюлетини за гласуване, това е най-добрият случай. Но практиката показва, че невинаги, даже и при най-добро желание и с използване на различни средства за доставка, може да се осъществи това. В миналите избори в нарушение на закона гласуването на много от корабите се извърши с бюлетини, изработени от подръчна хартия на борда на кораба. Затова много е важно именно тук в настоящия закон този въпрос да бъде уреден. И аз моля членовете на Законодателната комисия да имат предвид това, за да не възникнат в последствие такива случаи, които биха наложили тълкуване на Централната избирателна комисия или намесата на Върховния съд.

Моето предложение по този въпрос е на корабите да се гласува само за народни представители и второ, да се гласува само с оригинални бюлетини. Считам, че това е издържано предложение, като правителството поеме всички ангажменти за доставка на оригинални бюлетини на борда на кораби, независимо къде се намират те.

При това положение аз разбирам, че има опасност определени екипажи да не получат възможност за гласуване. Ако народните представители считат, че би могло да се направи някакво изключение за негласуване с оригинални бюлетини, не би било пречка на корабите да се гласува и с тях. Но аз го поставям този въпрос като проблем, да се има предвид, за да не възникнат после непредвидени ситуации.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Преди да дам думата за процедурно предложение, давам думата на господин Стефан Савов, като председател на парламентарна група.

СТЕФАН САВОВ: Господин председателствуващ, уважаеми колеги! Искам от името на нашата парламентарна група да изразя благодарност към господин Пирински, който не само пред Народното събрание, но и пред целия народ със своето предложение показва коя група бави Избирателния закон, бави изборите. Благодаря ви, господин Пирински!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнезов иска

думата за процедурно предложение.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин председателю, господа народни представители! Правя процедурно предложение да гласуваме прекратяване на разискванията по този законопроект. Всички народни представители, включително и аз, които имаме предложения, да ги представим в писмена форма на Законодателната комисия, тя да се занимае с тях и утре, както вече решихме, да гласуваме на първо четене законопроекта за изборите. А сега, ако това се приеме, да преминем към точка втора - Закона за Висшия съдебен съвет, защото той е също от изключителна важност за сработването на механизмите, които са заложени в Конституцията.

Моля, това предложение да бъде гласувано. То беше направено още преди час и половина от господин Павлов.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Неврокопски има думата.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господин председателствуваш, господа народни представители! Макар че аз съм също един от записалите се и не смятам, че ще кажа нещо повече от това, което се каза, ние казваме понякога в съда на съдиите, а тук има много строги съдници, и като започнем да повтаряме - на човек му омръзва. И ако наистина, ние вече гласувахме това предложение на господин Пирински - по принцип да гласуваме законопроекта за избиране на народни представители, съветници и кметове, защо трябва да прекъсваме дискусиата и утре да гласуваме.

Тогава аз правя процедурно предложение - прекъсваме дискусиата и сега да гласуваме законопроекта. Това би било по-полезно (*ръкопляскалия от групата на 39-те*) тук се говори за принципите на мажоритарната и на пропорционалната система, има единомислие. Повече от ясно е, че за българската действителност при сегашните условия тя е най-подходящата, защото всеки ще получи полагащото му се, дадено от избирателите.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Поддържа.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: В моето изказване исках да посоча - само един случай е достатъчен против мажоритарната система - трима кандидати получават по 20 процента, един - 33 процента, когато липсва балотаж и тогава всички гласове отиват във въздуха, както се казва, или както някои автори казват, че тези гласове "се открадват". И тогава при нас при тази нервна обстановка, при това революционно време, при промените, които стават, когато искаме на възните на справедливостта да надделее онова, което се възприема повече от нас - очевидно е, че трябва да се съгласим с този консенсус, както се казва. Да приключим дискусиата и да гласуваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Неврокопски, не превръщайте репликата в изложение по същество.

Понеже има предложение за прекъсване... Думата има госпожа Ананиева като председател на парламентарна група.

НОРА АНАНИЕВА: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми колеги! Разбира се нито сме ние, които бавим изборите, нито сме ние, които в много големи подробности отиваме към това коя система би била по-изгодна за партията. И това беше много точно казано от госпожа Емилия Томова.

Затова мотивът да направи своето предложение господин Пирински беше свързан с обстоятелството, че ние внесохме законопроект с интересни текстове в духа на споразумението, което бяхме постигнали по принципите. Но по препоръка на господин Гиньо Ганев ние тогава не го депозирахме официално. Той препоръча да го дадем направо на Законодателната комисия. Оказа се, че немалка част от текстовете на този внесен от нас цялостен законопроект не са гледани в Законодателната комисия, поради което ние настоявахме за това да има процедурна възможност Законодателната комисия да разгледа нашите предложения.

След като се направиха тези уговорки, че всички внесени писмено предложения, в това число и нашият законопроект, ще се имат предвид при второто четене, тоест не се налага сега да ги четем, да четем целия наш текст, а се смята, че те са официално депозирани, ние сме готови да гласуваме още днес на първо четене законопроекта.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви. При това предложение на госпожа Ананиева мисля, че можем да продължим с още двама души, които да се изкажат, тъй като и без това дадох думата на господин Росен Илиев и след това да пристъпим към гласуване на законопроекта на първо четене. *(Ръкопляскания)* Ако нямате нищо против.

Имате думата, господин Илиев.

РОСЕН ИЛИЕВ: Господин председателстващ, преди всичко искам да изкажа възмущението си от процедурните нарушения, които правите. Дадохте ми думата и след това дадохте думата на други трима народни представители. Не мога да се съглася с такава процедура.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Илиев, бяхте подред да се изказвате, но господин Корнезов поиска думата по процедурен въпрос.

РОСЕН ИЛИЕВ: Вие казахте: "Има думата господин Росен Илиев".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата сега.

РОСЕН ИЛИЕВ: Уважаеми господин председателстващ, госпожи и гос-

пода народни представители! Тъй като ще кажа някои неща по адрес на политическите сили, искам да заявя, че се изказвам от свое лично име, въпреки че се числя към парламентарната група "Депутати за национално съгласие" във фракцията на Българската социалистическа партия. *(Представя се)* Росен Илиев, 152.Средногорски избирателен район. Това, че говоря от свое име не значи, че се обявявам за независим, искам да предвардя някои упреци.

Аз заявявам, че не мога да гласувам този закон на първо четене, тъй като за мен не става ясно какви местни органи ще се избират.

Уважаеми колеги, аз смятам, че ние сме жертва на поредна манипулация! За мен указът на президента бе учудващ. Отново сме патикани в ъгъла като наказани ученици, които са принудени да препускат по законодателен текст на един закон с огромно значение.

Аз мисля, че политическите сили колкото и да ни обясняват, че е важно да е съвършен законът ние отново бързаме и като че не знаем, че този закон е важен, но кой ще е виновен накрая? Естествено - народните представители, които от една година са виновни за всичко, което се случва в тази страна. Някоя от политическите сили не смее да предложи отлагане на изборите, защото ще бъде обвинен, че е против смяната на системата. Някой не иска да предложи разделно провеждане на изборите, защото се страхува, че резултатите от едините избори ще повлияят на другите. За една година не без заслугата на Велико-то Народно събрание нашият народ израспа политически, но нека да не подценяваме с неговото търпение.

Аз искам да се спра специално на въпроса за териториалното деление, който безкрайно ме интересува и с което изразявам волята на моите избиратели. Провеждането на местните избори, съвсем отговорно го заявявам, при сегашното административно-териториално деление на страната ще повиши неимоверно напрежението в много райони. То ще предизвика масови оставки на временни управи и ще предизвика на много места бойкот на изборите. Примерите са доста: Средногорие, община "Родопи" в Пловдив, Кърджалийски район и т.н. Който е запознат с работата на Комисията по административно-териториално устройство и местните държавни органи знае тези неща. Всъщност за какво става дума искам да обясня, тъй като няколко пъти се говори за цялостно административно деление. Господа, не става дума за това! Става дума да се извърши териториално деление на ниво община, съгласувано с временните изпълкоми. Чрез народните представители бяха донесени тук, в Народното събрание желанията на населението какви общини да си изградят и тези общини трябва да ви кажа, че в 90 на сто от случаите са центрове на общини при селищните системи, които съществуваха до 1979 година, така че това не трябва да ни

плаши и това деление трябва да бъде извършено и трябва да бъдат внесени тези два закона, които се държат скрити трети месец от Бюрото на Народното събрание.

Смятам, че запазването за още четири години на сегашната структура на общините няма да срещне подкрепата на по-голямата част от населението. Не може да се сменя системата само на равнище парламент и правителство, а в населените места, където се решават всекидневните проблеми на хората да си оставят структури, които са източник на социално напрежение. Защото тези структури са наложени по насилствен тоталитарен начин на много места. *(Ръкопляскания от опозицията)*

Аз смятам също така, че изборът на кметове - на всички срещи с моите избиратели се подкрепя мажоритарният избор на кметове. Аз недоумявам как след като при тоталитарната система хората избираха пряко своите кметове, сега се предлага едва ли не назначаване или индиректен избор. Мотивите са много прозрачни, господа! Група политически сили срещу друга политическа сила да наложат свой кмет. Хората искат да си избират кмета. Това трябва да се разбере ясно и категорично! Аз смятам, че след като тук се злоупотребяваше с предлагане на референдуми за монархия, за Конституция, да не вярваме на този народ, че може да избере кмет след като той ще избира президент - не е демокрация! Ако това е демокрацията, аз съм против такава демокрация! Това е партизанщина, това е политическа демагогия, както казва народът: "Борба за кокал!".

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ *(от място)*: Е, хайде стига! Не е чак толкова...

РОСЕН ИЛИЕВ: Аз мисля, че мога да кажа няколко конкретни бележки.

Белязването на пръста с мастило - категорично съм против. Ние не сме в Южна Африка, господа! Недейте да обиждаме този народ, който сто и толкова години не е гласувал с белязан палец! Моля ви се! *(Шум в залата)* Недейте да отиваме на това решение - хората да не отиват на избори заради това, че ще ги бележим!

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ *(от място)*: За да фалшифицирате по-лесно изборите, нали?!

РОСЕН ИЛИЕВ: Господин Димитров, аз не Ви прекъсвах. Свършвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Илиев, завършете своето изказване.

РОСЕН ИЛИЕВ: При масовото преименоване на улици, съставянето на списъци по азбучен ред е много за предпочитане пред адресното съставяне. Някои господа в тази зала смятат, че човек не може да живее в друго, освен в жилищен блок, има села, където няма улици и няма номера! Освен това изби-

рателните комисии ще бъдат безкрайно затруднени да намират в списъка избирателите, ако не са по азбучен ред. (*Венцеслав Димитров шумно се противопоставя на изказването*)

Няма улици в някои села, господин Димитров! Има и такива села, за съжаление. София не е България - упорито не искате да го разберете това!

Ако се приемат малките общини смятам, че пропорционалната система за избор на общински съветници не върви. В съветите трябва да се изберат хора, личности, които там се познават за разлика пак казвам от София, където никой никого не познава, а го наричат червен или син боклук. В провинцията не е така, господа!

РЕПЛИКА ОТ БЛОКА НА ОПОЗИЦИЯТА: Да е жива и здрава провинцията!

РОСЕН ИЛИЕВ: Войниците не трябва да гласуват в местните избори, защото едно военно поделение може да преобърне местните избори. Това не е правилно.

Предлагам за издигане на общински съветник да не се събират 500 подписа, а 100. Петстотин подписа за общински съветник са много.

И последното, което предлагам, е в никакъв случай да не се издигат в два района кандидатурите на един и същи кандидат, а само в един и да се позволи на независимите кандидати да са равнопоставени на партийните кандидати. Това е, което исках да споделя. Смятам, че гласуването на закона в този му вид не ни дава право да го приемем в частта за местното самоуправление, тъй като не е ясно какви избори за какви органи и на какви териториални единици ще избираме. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля за малко внимание. Искам да се уточним докъде стигнахме. Първо, искам да отговоря на господин Илиев и да кажа, че Бюрото на Великото Народно събрание не крие никакви закони. Искам да обърна още веднъж внимание, че ако не се разглежда новият закон за административно-териториалното устройство, това е защото той ще забави поне с 5-6 месеца провеждането на тези избори. Според Конституцията - много ви моля - мисля, че всички сме я чели, след подписването на Конституцията в тримесечен срок тези избори трябва да се проведат. Тоест, ако ние искаме да отлагаме изборите, трябва да променим Конституцията. Така че всичките тези колеги, които предлагаха отлагането на изборите с 5, с 6 или с повече месеци, трябваше първо да поставят въпроса за промяна на положението в Конституцията.

Ние гласувахме предложението на господин Пирински да се гласува на първо четене по принцип законопроектът утре. Но госпожа Ананиева направи

ново предложение за гласуване тази вечер, така че аз го подлагам на гласуване това предложение преди да гласуваме евентуално законопроекта.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Ние трябва да гласуваме прекратяване на дискусията!...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Момент. Господин Стоянов, имате думата за процедурно предложение.

Моля за тишина в залата!

СТЕФАН СТОЯНОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа народни представители! Свидетели сме на поредната измама! Гласуването днес или утре няма да уголъжи нито с 15 минути обсъжданията, тъй като то не отлага обсъжданията на второто четене дори с 15 минути. Не е с един ден, защото и в двата случая второто четене започва от утрешното заседание, така че няма дори и 15 минути отлагане. Независимо дали ще гласуваме днес или утре! А това, че господата социалисти се усетиха, че това, което им предлага госпожица Русева е в тяхна полза в последния момент и сега тепърва трябва да си сменяме решението, което току-що взехме - мисля, че с това ще поставим един нов рекорд за промяна на решенията в нашето събрание! Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви! Мисля, че не трябва да се прави криза от този проблем. Подлагам на гласуване предложението на госпожа Ананиева законопроектът да се гласува тази вечер след като гласуваме прекратяване на дебатите. Ще гласуваме първо предложението на госпожа Ананиева и след това ще гласуваме прекратяване на дебатите. Моля, колеги! Гласуваме предложението на госпожа Ананиева да гласуваме тази вечер на първо четене по принцип законопроекта за избиране на народни представители, съветници и кметове. Гласувайте, господа!

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ (от място): Да живее БКП! Аз подкрепям госпожа Ананиева! Само зелено! Само зелено! (Става въпрос за зеления бутон - един от трите, с които народните представители гласуват)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Димитров, моля ви!

Резултатът от гласуването - 173 за, 42 против, 13 въздържаха се. Предложението се приема.

Сега внимание, ще подложим на гласуване предложението на господин Корнезов за прекратяване на дебатите.

Заповядайте, господин Бояджиев.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: След като гласувахме, че тази вечер ще гласуваме закона, аз правя процедурно предложение, което малко видоизменя предложе-

нието на господин Корнезов. Да продължим заседанието до 21 часа при регламент пет минути, да изслушаме и малкото останали депутати и ще ви дам аргумент. Тук, от тази трибуна, прозвуча едно много силно аргументирано изказване, но за съжаление само едно, по въпроса за независимите кандидати. Това беше изказването на господин Гиньо Ганев. Към това изказване имам какво да добавя конкретно в рамките на три минути и държа да го кажа. Затова предлагам да продължим заседанието до 21 часа, да приключим с дискусиата и да гласуваме закона на първо четене днес, както вече гласувахме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме предложението на господин Корнезов, като Ването предложение беше несъгласие с предложението на господин Корнезов. Така че гласуваме предложението на господин Корнезов за прекратяване на дебатите.

Моля, гласувайте, господа. Всички, които имат конкретни предложения по текстовете, моля писмено да ги предадат на комисията. Гласувайте, господа.

Със 174 гласа за, 39 против и 15 въздържащи се, предложението на господин Корнезов за прекратяване на дебатите се приема.

Три съобщения.

Комисията по икономическата политика ще заседава и ще се срещне с министър Спиров утре от 10,30 часа в пленарната зала.

Комисията по парламентарна етика ще има заседание утре от 10 часа в стая 521 в сградата на Президентството.

Утре, 1 август, от 14 часа в зала "Изток" ще се събере парламентарната фракция на Българската социалистическа партия.

Парламентарната група СДС - заседание утре от 14 часа в зала "Запад".

Утре в 10 часа ще се проведе съвместно заседание на Комисията по националната сигурност и Комисията по външна политика тук, в Народното събрание.

Гласуваме на първо четене законопроекта за избиране на народни представители, общински съветници и кметове.

Със 188 гласа за, 32 против, 17 въздържащи се законопроектът се приема по принцип на първо четене. *(Ръкопляскания)*

Госпожа Томова поиска право на отговор.

Имате думата.

ЕМИЛИЯ ТОМОВА: Две минути са много. Напълно съм съгласна с Александър Йорданов, че от тази трибуна не бива да се говорят глупости. Когато се говори за балкано-съветски модел и се включват в него такива държави като Италия, които имат четири милиона граждани зад граница и не гласуват по време на парламентарни избори, това действително не е много умно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Бояджиев поиска обяснение на отрицателен вот.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Уважаеми колеги, с вота си ме накарахте да гласуват против един закон, който по принцип подкрепям. Днес в парламентарната зала, както казах, прозвуча едно силно, аргументирано изказване, което се опита да защити позициите на действително независимите депутати. Аз не се причислявам към тях, но такива достойни българи има. Господин Гиньо Ганев направи много силна аргументация. С това, че приложихме гилотина, не дадохме възможност на хора, които споделят неговото мнение, да допълнят неговите съображения. Аз имах конкретното предложение независимите кандидати да могат да излизат с листи с подгласници, да има преливане на гласове, при положение, че ще имат правото като всички останали партийни депутати да се кандидатира в два района, да имат правото да се заместват, ако в случая на член 87 един от независимите прекрати мандата си, да имат правото в един район, ако получат гласове повече, отколкото за двама депутати, да бъде избран и подгласникът, или в два района, ако съберат и в двата района достатъчно гласове за един кандидат, да бъде избран и подгласникът и т.л. В идеите на господин Гиньо Ганев има много неща, които могат да се конкретизират. Да се надявам, че ще ми дадете възможността при второто четене да изложа своите съображения.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Законодателната комисия ще заседава утре от 10 часа.

Заседанието на Великото Народно събрание ще започне утре от 15 часа. Закривам заседанието. *(Звъни)*

(Закрито в 19 ч. и 55 м.)

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Гиньо Ганев

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Иван Глушков